

Tuulia Penttinen & Elina Voutilainen

**”YHTENÄINEN LINJA TAKAA
TOIMIVAN YHTEISTYÖN”:**
Huoltajien ja työntekijöiden välinen
kasvatusyhteistyö päiväkodissa

Opinnäytetyö
Sosiaalialan koulutusohjelma

2019

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Tuulia Penttinen & Elina Voutilainen	Sosionomi (AMK)	Syyskuu 2019
Opinnäytetyön nimi		
”Yhtenäinen linja takaa toimivan yhteistyön”: Huoltajien ja työntekijöiden välinen kasvatusyhteistyö päiväkodissa		76 sivua 25 liitesivua
Toimeksiantaja		
mikkeliläinen päiväkot		
Ohjaaja		
Lea Saari-Kääriäinen		
Tiivistelmä		
<p>Tämä opinnäytetyö käsittelee huoltajien ja työntekijöiden välistä yhteistyötä varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena oli kehittää kasvatusyhteistyötä mikkeliläisessä päiväkodissa, jonka tarpeisiin opinnäytetyö toteutettiin. Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksena syntyi kirjallinen materiaali. Materiaali luotiin kasvatusyhteistyön käsikirjaksi yhteistyöpäiväkotiin. Sen tarkoituksena on antaa tietoa ja toimintaehdotuksia kasvatusyhteistyöstä sekä työntekijöille että huoltajille.</p>		
<p>Käsikirja perustuu lähdekirjallisuuteen sekä kehittämistyön tarpeisiin, joita selvitettiin kyselylomakkeiden ja teemahaastatteluiden avulla. Kyselylomakkeisiin vastasivat huoltajat ja työntekijät. Lomakkeita jaettiin vastaajille henkilökohtaisesti päiväkodilla. Lomakkeiden jaon yhteydessä osa huoltajista vastasi myös lyhyisiin teemahaastatteluihin. Opinnäytetyö sisältää tutkimuksellisia piirteitä, sillä tiedonkeruussa käytettiin kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen menetelmiä.</p>		
<p>Tiedonkeruun avulla saatiin tietoa paitsi kehittämistarpeista myös kasvatusyhteistyön nykytilasta. Saadun aineiston mukaan yhteistyö oli pääasiassa sujuvaa. Kehittämistarpeiksi nousivat huoltajien tietoisuus osallisuuden mahdollisuuksista sekä haastavien asioiden puheeksi ottaminen. Aineisto analysoitiin teemoittelemalla. Esiin nousseita teemoja olivat muun muassa huoltajien ja työntekijöiden väliset keskustelut, tiedonkulku, lapsen etu, yhtenäinen linja sekä luotettavuus.</p>		
<p>Opinnäytetyö sisältää teoreettista tietoa kasvatusyhteistyöstä, osallisuudesta, varhaiskasvatuksesta sekä vuorovaikutuksesta. Teoreettisessa viitekehyksessä käsitellään kasvatusyhteistyön muotoja, merkitystä ja haasteita. Kasvatusyhteistyö on valtakunnallisesti ajankohtainen aihe, sillä se on nostettu esiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Terminä kasvatusyhteistyö on uusi, koska ennen vastaavana käsitteenä käytössä oli kasvatuskumppanuus. Osallisuus avataan yleisenä terminä sekä huoltajien osallisuuden näkökulmasta. Teoreettisessa osuudessa kerrotaan myös varhaiskasvatuksesta sekä sen tavoitteista valtakunnallisella ja paikallisella tasolla. Vuorovaikutus on mukana teoreettisessa viitekehyksessä, koska sillä on merkittävä rooli kasvatusyhteistyössä sekä osallisuudessa.</p>		
Asiasanat		
Varhaiskasvatus, kasvatusyhteistyö, osallisuus, vuorovaikutus		

Author (authors)	Degree	Time
Tuulia Penttinen & Elina Voutilainen	Bachelor of Social Services	September 2019
Thesis title “Common vision ensures a well-functioning collaborative” Collaborative upbringing between guardians and kindergarten workers		76 pages 25 pages of appendices
Commissioned by Kindergarten in Mikkeli		
Supervisor Lea Saari-Kääriäinen		
Abstract <p>The subject of this thesis was collaborative upbringing in early childhood education. The aim was to develop collaboration between guardians and kindergarten workers in the specific kindergarten. The request for this research came from the employees of the kindergarten. This thesis was functional with characteristics of research. The output of this thesis was a handbook of collaborative upbringing.</p> <p>The development needs were found out by questionnaires and short theme interviews. Data was collected in the spring of 2019. The data was analysed by classifying it into themes. The handbook was written after the analysis and based on the collected data and sources. The purpose of the handbook was to give some information and operations models. The handbook was meant to be used by guardians and employees.</p> <p>Themes that came up from the data were discussions between guardians and employees, the child’s benefit, shared vision and reliability. The data indicated that collaborative upbringing works quite well at the moment. The development needs were the guardians’ knowledge of participation and discussions about challenging cases. These matters were important and utilized in the process of making the handbook. This research benefits the kindergarten by providing a tool for collaborative upbringing in the future.</p>		
Keywords early childhood education, cooperative upbringing, participation, interaction		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	VARHAISKASVATUS.....	7
2.1	Varhaiskasvatusta ohjaavat lait ja määräykset.....	7
2.2	Varhaiskasvatuksen tavoitteet.....	8
2.3	Mikkelin varhaiskasvatussuunnitelma.....	9
3	HUOLTAJIEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ.....	10
3.1	Kasvatusyhteistyö.....	11
3.2	Yhteistyön muodot.....	14
3.3	Yhteistyön haasteet ja arviointi.....	21
3.4	Vuorovaikutus.....	22
4	OSALLISUUS.....	23
4.1	Osallistaminen ja osallistuminen osana osallisuutta.....	24
4.2	Huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksessa.....	25
5	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE.....	26
6	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS JA MENETELMÄT.....	27
6.1	Toiminnallinen opinnäytetyö.....	27
6.1.1	Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusmenetelmä.....	28
6.1.2	Kyselylomake.....	28
6.1.3	Teemahaastattelu.....	30
6.2	Aineiston analyysi teemoittelulla.....	31
7	PÄIVÄKODIN KASVATUSYHTEISTYÖN NYKYTILANNE.....	32
7.1	Työntekijöiden kyselyjen vastaukset.....	33
7.2	Huoltajien kyselyjen vastaukset.....	35
7.3	Teemahaastattelujen vastaukset.....	39
8	OPINNÄYTETYÖN TUOTOS.....	40
9	LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS.....	41
10	POHDINTA.....	42

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuslupa

Liite 2. Saatekirje

Liite 3. Teemahaastattelun runko

Liite 4. Työntekijöiden kyselylomake

Liite 5. Huoltajien kyselylomake

Liite 6. Kasvatusyhteistyön käsikirja

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön aiheena on kasvatusyhteistyö ja sen kehittäminen varhaiskasvatustyössä. Tarve opinnäytetyölle nousi mikkeliiläisen päiväkodin henkilökunnalta syksyllä 2018. Heidän mielestään kasvatusyhteistyö on tärkeä osa varhaiskasvatusta ja he toivoivat uusia työkaluja huoltajien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Työelämäkumppanimme toivoi myös, että opinnäytetyön avulla huoltajia saataisiin kiinnostumaan aiempaa enemmän varhaiskasvatuksesta sekä osallistumaan aktiivisemmin sen suunnitteluun ja toimintaan.

Kasvatusyhteistyö on huoltajien ja työntekijöiden välistä vuorovaikutusta. Se tarkoittaa molempien osapuolten yhteistyötä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi (Kaskela & Kekkonen 2007, 11.) Kasvatusyhteistyö ja perheiden osallisuus ovat ajankohtaisia ja paljon keskustelua herättäviä aiheita. Aihetta on käsitelty useissa opinnäytetöissä ja tutkimuksissa niin päiväkotikohtaisina kuin kunnallisinaakin. Esimerkiksi Kekkonen (2012, 7–9) tutki väitöskirjassaan kasvatusyhteistyön merkitystä ja sen muotoutumista.

Opinnäytetyö on toiminnallinen. Sen tavoitteena oli kehittää kasvatusyhteistyötä mikkeliiläisessä päiväkodissa. Kasvatusyhteistyön nykytilaa ja kehittämistarpeita selvitettiin keväällä 2019 kyselylomakkeilla, joihin vastasivat sekä huoltajat että työntekijät. Lisäksi huoltajille pidettiin lomakkeiden jaon yhteydessä lyhyitä teemahaastatteluja, joiden tarkoituksena oli virittää huoltajat aiheeseen ja lomakkeessa käsiteltäviin teemoihin. Kyselyiden ja haastatteluiden tuloksia käsitellään opinnäytetyön luvussa 7. Opinnäytetyön tuotoksena syntyi lähdemateriaalin sekä kerätyn aineiston pohjalta käsikirja. Sen tarkoituksena on antaa työelämäkumppanille tietoa ja toimintaehdotuksia kasvatusyhteistyöhön liittyen.

Opinnäytetyön keskeisiä käsitteitä ovat varhaiskasvatus, kasvatusyhteistyö, osallisuus sekä vuorovaikutus. Opinnäytetyö käsittelee kasvatusyhteistyötä nimenomaan varhaiskasvatuksessa, jota avaamme niin valtakunnallisella kuin kunnallisellakin tasolla. Kasvatusyhteistyö on käsitteistä tärkein ja kerromme sen eri muodoista ja haasteista. Osallisuus taas on merkittävä osa kasvatusyhteistyötä, joten se on nostettu yhdeksi keskeisistä käsitteistä. Viimeiseksi käsitteeksi valikoitui vuorovaikutus, sillä toimiva vuorovaikutus on edellytys

kasvatusyhteistyön toteutumiselle (Kaskela & Kekkonen 2007, 18–19). Edellä mainitut käsitteet valikoituivat opinnäytetyöhön perehdyttyämme aihetta käsittelevään teoretietoon. Nämä käsitteet liittyvät olennaisesti opinnäytetyössä käsiteltäviin aiheisiin ja ne ovat avattu tarkemmin teoreettisessa viitekehyyksessä luvuissa 2–4.

2 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatus on alle kouluikäisen lapsen kasvattamista. Kasvatustyötä tekevät varhaiskasvattajat, joita ovat lapsen vanhemmat sekä varhaiskasvatuksen ammattihenkilöstö. (Laukkanen ym. 1981, 9–10.) Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen kasvatuksen, hoidon ja opetuksen isoa kokonaisuutta. Sitä toteutetaan kodin lisäksi varhaiskasvatuspaikoissa, kuten päiväkodissa. (Kronqvist 2017, 10.) Muita toimintaympäristöjä ovat perhepäivähoito sekä avoin varhaiskasvatustoiminta (Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540).

Varhaiskasvatus voidaan nähdä vuorovaikutusprosessina. Siinä lapsi kehittyy osallistuvana toimijana, kokemuksista ja elämyksiä tuovan toiminnan kautta. (Hujala ym. 1998, 2–3.) Päiväkodin toiminnassa yhdistyvät vertaistuki, pedagogiikka, leikki sekä lapsen omaehtoiset kokemukset (Kuokkanen 2018, 25). Pedagogisen toiminnan osa-alueita ovat kieli, ilmaisu ja yhteisökasvatus. Muita oppimisen alueita ovat ympäristö-, teknologia- ja liikuntakasvatus sekä matemaattinen ajattelu ja ravintokasvatus. (Opetushallitus 2018, 40.)

Varhaiskasvatuksen työntekijän tulee ottaa toimintaa suunnitellessaan huomioon lapsen omatoimisuus, yksilöllisyys, kasvuympäristö sekä teoreettiset tiedot kasvatuksesta (Kronqvist 2017, 10). Pedagogista toimintaa, sen ohjaamista ja suunnittelua tulee arvioida säännöllisesti. Arvioimalla ja havainnoimalla varhaiskasvatusta sekä lasten kehitystä saadaan toiminnasta yksilöiden kehitystä tukevaa. (Heikka ym. 2017, 57.)

2.1 Varhaiskasvatusta ohjaavat lait ja määräykset

Varhaiskasvatusta ohjaavat erilaiset lait, asetukset ja päätökset. Varhaiskasvatuksesta päätetään sekä kunnallisella että valtakunnallisella tasolla. Ohjaavia tahoja ovat esimerkiksi Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, Opetushallitus,

sekä opetus- ja kulttuuriministeriö. (Kuokkanen 2018, 27.) Varhaiskasvatuslaissa (2018/540) säädetään tavoitteet sekä lapsen oikeus varhaiskasvatukseen. Muita varhaiskasvatusta ohjaavia lakeja ja asetuksia ovat muun muassa laki varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista (2016/1503), asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (1998/986), perusopetuslaki (1998/628) sekä laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (2002/504) (Opetus- ja kulttuuriministeriö s.a).

Varhaiskasvatuslain perusteella on koottu valtakunnallinen määräys, joka on nimeltään varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Varhaiskasvatuslaki sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteet uudistuivat vuonna 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on valtakunnallinen oikeudellisesti velvoittava määräys varhaiskasvatuksen järjestämisestä. Sen tarkoitus on varmistaa tasavertaiset raamit varhaiskasvatukselle. Suunnitelmassa selvitetään sen yleiset tavoitteet sekä sisällöt. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta suunnitellaan ja toteutetaan kunnalliset työtä ohjaavat varhaiskasvatussuunnitelmat. (Opetushallitus 2018, 8.)

Jokaiselle lapselle tehdään henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Sen tekemiseen osallistuvat lapsi ja hänen perheensä, päiväkodin työntekijä sekä tarvittaessa varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluun voi osallistua myös muiden ammattikuntien edustajia, kuten puheterapeutti tai sosiaalityöntekijä. Suunnitelma tehdään varhaiskasvatusta aloittaessa ja sitä arvioidaan säännöllisesti. Suunnitelmaa laadittaessa huomioidaan lapsen etu ja yksilölliset tarpeet. Lapsen mielipiteet ja mielenkiinnon kohteet, kehityksen aste sekä vahvuudet täytyy selvittää suunnitelmaa varten. Suunnitelmasta ilmenevät tavoitteet, joiden avulla päästään toteuttamaan kullekin lapselle sopivaa pedagogista toimintaa. (Opetushallitus 2018, 9–10.)

2.2 Varhaiskasvatuksen tavoitteet

Varhaiskasvatuksen tavoitteet määritellään varhaiskasvatuslaissa sekä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Tavoitteet ohjaavat toimintaa ja antavat pohjaa lapsikohtaisille tavoitteille. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2019.)

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on huomioida lasten tarpeet sekä seurata heidän kehitystään eri alueilla. (Kronqvist 2017, 10.) Lasten hyvinvointi sekä kehityksen ja oppimisen tukeminen ovat varhaiskasvatuksen tärkeimpiä tavoitteita. Näiden tavoitteiden toteutumiseksi kehitetään jatkuvasti uusia käytäntöjä ja teorioita. (Eerola-Pennanen ym. 2017, luku 1.)

Varhaiskasvatuslaissa (2018/540) määritellyt varhaiskasvatuksen tavoitteet ovat:

- 1) edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia;
- 2) tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista;
- 3) toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset;
- 4) varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö;
- 5) turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä;
- 6) antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa;
- 7) tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä;
- 8) kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen;
- 9) varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin;
- 10) toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.

2.3 Mikkelin varhaiskasvatussuunnitelma

Mikkelissä varhaiskasvatus on jaettu viiteen eri alueeseen sijainnin mukaan. Näillä alueilla toimivat yhteistyössä sekä kunnalliset että yksityiset päiväkodit. Yhteistyössä varhaiskasvatuksen kanssa toimivat neuvola, opetustoimi ja lastensuojelu. Muita päiväkotien ulkopuolisia varhaiskasvatustalvotuja tuottavat

seurakunta ja Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Näitä palveluita ovat esimerkiksi kerhot sekä perhekahvila. (Mikkelin kaupunki 2017, 13, 15.)

Mikkelin varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen on osallistettu varhaiskasvatuksen henkilöstön lisäksi lapset ja heidän huoltajansa. Suunnitelmassa huomioidaan tunnetaitokasvatus sekä liikennekasvatus. Painopisteitä ovat leikin ja osallisuuden merkitys. Mikkelissä tärkeitä varhaiskasvatuksen teemoja ovat myös tasa-arvo, kiusaamisen ehkäisy sekä kestävä kehitys. Luonto onkin yksi iso varhaiskasvatuksen oppimisympäristö. (Mikkelin kaupunki 2017, 21, 26–27.)

Mikkelin varhaiskasvatussuunnitelmassa korostetaan kasvatusyhteistyötä ja perheiden osallisuutta. Yhteistyö aloitetaan varhaiskasvatuksen henkilökunnan vierailulla perheen kotiin jo ennen päiväkotiin siirtymistä. Vierailu kotiin on perheelle vapaaehtoinen, mutta kasvatusyhteistyö aloitetaan aina viimeistään perheen tutustumiskäynnillä päiväkotiin. Vanhempien osallisuuteen kiinnitetään huomiota varhaiskasvatuksessa antamalla heille vaikuttamisen mahdollisuuksia, esimerkiksi vanhempainoimikuntien avulla. Mikkelin varhaiskasvatuksessa hyödynnetään myös osallistavaa Lapset puheeksi -menetelmää. Menetelmä on työkalu kasvatusyhteistyön tueksi. (Mikkelin kaupunki 2017, 16, 29.)

3 HUOLTAJIEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ

Lapsen kasvatusvastuu ja -oikeus ovat hänen huoltajillaan. Päiväkodin henkilökunta ja lapsen huoltajat tekevät yhteistyötä sekä ovat toisilleen tukena lapsen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen liittyen. (Koivula 2004, 81.) Lapsen etu on merkittävin tekijä, jonka eteen yhteistyötä tehdään (Ijäs 2000, 213). Yhteistyö on paitsi päivittäisten asioiden jakamista, myös huoltajien osallistamista päiväkodin toiminnan ja tavoitteiden kehittämiseen sekä suunnitteluun. (Opetushallitus 2016, 33). Huoltajien ja työntekijöiden välinen saumaton kasvatusyhteistyö takaa lapselle turvallisen ja mieluisen arjen, sillä kaikki hänen elämässään olevat aikuiset ovat hänelle tärkeitä (Kaskela & Kekkonen 2007, 5). Perheiden ja heidän tilanteidensa tunteminen helpottaa henkilöstön työtä ja yhteistyön syventämistä (Artola 2000, 156). Suomalaisen kasvatusyhteistyön voidaan siis sanoa olevan toimivaa ja tasapuolista, sillä esimerkiksi Kiinassa

työntekijöiden roolina on olla asiantuntijoita ja ammattilaisia, joita huoltajat avustavat kasvatustyössä (Lau, Li & Rao 2012, Guon ja Kilderryn 2018 mukaan). Erilaisia kasvatusyhteistyön muotoja ovat vanhemmuuden tukeminen, työntekijöiden ja huoltajien väliset keskustelut, tiedottaminen, vuorovaikutus sekä vanhempainillat ja muut tapahtumat (Karhuniemi 2013, luku 2).

3.1 Kasvatusyhteistyö

Toimiva yhteistyö vaatii molemminpuolista avoimuutta, kunnioitusta sekä luottamusta (Ijäs 2000, 213). Vaikka yhteistyön toteutuminen edellyttää sekä huoltajilta että työntekijöiltä osallistumista ja asennoitumista, on edellytysten ja yhteistyön ilmapiirin luominen työntekijöiden vastuulla. (Koivunen & Lehtinen 2015, 114). Yhteistyö turvaa lapsen hyvinvoinnin hyödyntäen molempien osapuolten asiantuntijuutta (Koivula 2004, 81). Huoltajien välisen yhteistyön ja verkostoitumisen tukeminen ovat yksi kasvatusyhteistyön osa-alue (Opetushallitus 2016, 33).

Toimiva vuorovaikutus huoltajien ja työntekijöiden välillä on tärkeä osa hyvää yhteistyötä. Sujuvissa vuorovaikutustilanteissa on mahdollista jakaa lapsen päivän aikana kokeneita asioita, kuten tunteita ja tarinoita. On tärkeää tehdä huoltaja tietoiseksi hänen lapsensa päivästä, koska he eivät ole saaneet olla itse näkemässä lapsensa askareita. Huoltajille täytyy luoda turvallisuudentunnetta siitä, että lapsi on ammattimaisessa ja huolehtivaisessa hoidossa ollessaan päiväkodissa. Työntekijällä on tärkeää olla tunne siitä, että huoltajat arvostavat hänen työtään ja luottavat häneen kasvattajana. (Kaskela & Kekkonen 2007, 21.)

Kasvatusyhteistyön historia pohjautuu 1980-luvulle, jolloin alettiin luoda pohjaa kasvatuskumppanuudelle. Kasvatustavoitekomitea määritteli huoltajien tarvitsevan työntekijöiltä tukea ja olevan heidän yhteistyökumppaneitaan. Päivähoitolakiin lisättiin vuonna 1983 pykälä, jossa määritettiin, että huoltajia tulee tukea heidän kasvatustehtävässään. (Kekkonen 2012, 29–30.) Kasvatuskumppanuudesta kirjoitettiin ensimmäisen kerran Unescon Working together -raportissa. Unesco määritteli kumppanuuden vaativan huoltajilta ja työntekijöiltä tiedon ja taidon jakamista ja sitoutuneisuutta, jotta lapsen yksilöllinen

kasvatus onnistuisi mahdollisimman hyvin. (Kekkonen 2012, Mittlerin ym. mukaan 1986.) Sittemmin aihetta on käsitelty laajasti kirjallisuudessa sekä tutkimuksissa. Suomessa kääntein teki vuonna 2002 luotu Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen linjauksista. Sen mukaan kasvatuskumppanuus on oleellinen osa varhaiskasvatusta ja se tarvitsee toimiakseen tasavertaisuutta, sitoutuneisuutta sekä yhteisiä normeja. (Kekkonen 2012, 29–30.)

Kasvatusyhteistyö on käsite, joka on otettu käyttöön varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Ennen käytössä oli käsite kasvatuskumppanuus. (Opetushallitus 2016, 32.) Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on yksi varhaiskasvatuksen perustehtävistä. Kasvatusyhteistyö on terminä laaja, sillä se pitää sisällään kaiken vuorovaikutuksen ja toiminnan työntekijöiden ja huoltajien välillä. (Koivunen 2009, 11, 151.) Yhteistyön rakenteet ovat joissain määrin vanhan kaavan mukaisia, joten niiden uudistamiseksi tulisi luopua toimivaa vuorovaikutusta rajoittavista ajatuksista ja asenteista (Ijäs 2000, 211).

Kasvatusyhteistyö vaatii sekä huoltajilta että työntekijöiltä molemminpuolista luottamusta sekä vuorovuorovaikutustaitoja. Molempien osapuolten tulee olla tietoisia siitä, että onnistunut ja sitoutunut yhteistyö on voimavara. (Ijäs 2000, 221.) Erityisen tärkeässä asemassa kasvatusyhteistyö on silloin, kun huoltajien voimavarat ovat vähissä ja he tarvitsevat apua lapsensa tukemiseen. Tällöin henkilökunnalta vaaditaan suurempaa roolia yhteistyössä. Lapsen aito tukeminen ja kohtaaminen onnistuvat vain silloin, kun kasvatusyhteistyö on toimivaa. (Rimpelä 2000, 32.)

Kasvatusyhteistyötä ohjaavat periaatteet

Keskeisimpiä kasvatusyhteistyötä ohjaavia periaatteita ovat kuuleminen, kunnioitus, luottamus sekä dialogi. Kuuleminen tarkoittaa muutakin kuin konkreettista kuuntelemista. Se merkitsee aitoa läsnäoloa ja keskittymistä toiseen ihmiseen ja hänen sanomaansa. Toinen osapuoli kokee aidon kuulemisen luottamusta herättävänä sekä kiinnostuksena itseään kohtaan. Kuunnellessa on tärkeää olla avoin kaikelle uudelle tiedolle ja sietää viestin herättämiä moninaisia tunteita. Kuuntelijan tulee luoda puhujalle turvallinen ja avoin ilmapiiri asiansa kertomiseen. Kuulluksi tulemisen tunne vahvistaa kasvatusyhteistyötä ja sitouttaa siihen. (Kaskela & Kekkonen 2007, 32.)

Kasvatusyhteistyö vaatii toimiakseen molemminpuolista kunnioitusta. Ihminen kokee itsensä kunnioitetuksi, kun hänet hyväksytään, häntä arvostetaan ja hänet kohdataan ennakkoluulottomalla asenteella. Kunnioittaminen onnistuu vain hyväksymällä ihmisten, toimintatapojen ja arvojen erilaisuus. Kunnioitus on pohja toimivalle vuorovaikutukselle. (Kaskela & Kekkonen 2007, 34.) Kunnioitusta tarvitaan, jotta pystytään sopimaan lasta koskevista asioista (Koivunen 2009, 153).

Luottamus koostuu aiemmin mainituista kunnioituksesta sekä kuulemisesta ja on tavoite kasvatusyhteistyötä rakennettaessa. Luottamuksen rakentuminen on yksilöllistä ja voi viedä aikaa. Huoltajien luottamus työntekijöitä kohtaan syntyy osallisuuden kokemuksesta, toimivasta vuorovaikutuksesta, työntekijöiden tiedon ja ajatusten välittämisestä, työntekijän ja lapsen välisestä suhteesta sekä aiemmista kokemuksista. Empaattisuus, aitous ja lämminhenkisyys ovat luottamusta herättäviä piirteitä. (Kaskela & Kekkonen 2007, 36.) Luottamuksen lisääntyessä voidaan päästä keskustelemaan syvällisemmin ja uskaliaammin. Työntekijän kiinteä ja luottamuksellinen suhde lapseen luo pohjan myös luottamussuhteelle huoltajien kanssa. (Kekkonen 2012, 58, 117.)

Dialogisuus ohjaa osaltaan kasvatusyhteistyötä. Se tarkoittaa tasa-arvoista keskustelua, joka mahdollistaa kaikkien osapuolten näkemysten ilmaisemisen. Dialoginen vuoropuhelu sisältää erilaisia mielipiteitä, rehellisyyttä, avoimuutta sekä kunnioitusta ja kuulemista. Hyvä keskusteluilmapiiri ja avoin asenne mahdollistavat dialogisuuden toteutumisen. Dialogisuudessa molemmat osapuolet pyrkivät ymmärtämään toistensa kokemuksia, ajatuksia ja tunteita. (Kaskela & Kekkonen 2007, 38.) Dialogisessa vuoropuhelussa onkin tärkeämpää kiinnittää huomiota osapuolten kokemuksiin. Esimerkiksi työntekijän ilmaiseva kokemus huolesta lasta kohtaan voi olla helpompi vastaanottaa kuin suoran ongelman esittäminen. Dialogisuuden avulla työntekijät ja perheet pyrittään asettamaan yhdenvertaiseen asemaan. (Kekkonen 2012, 56.)

Perhelähtöisyys on tärkeä työote kasvatusyhteistyössä. Perhelähtöisyys tarkoittaa sitä, että lapsen kasvatustavoitteet suunnitellaan perheen tarpeista lähtien. Kasvatuksessa hyödynnetään lapsen molempien kasvuympäristöjen, eli kodin ja päiväkodin asiantuntemusta. (Hujala ym. 1998, 134.) Osallisuus,

kumppanuus ja perhelähtöisyys tarvitsevat toteutuakseen varhaiskasvatuksen ja kotikasvatuksen käsittämistä omina kasvatusympäristöinä. Molempien osapuolten arvoista, kulttuurista ja kasvatusmetodeista syntyy yhtenäinen tapa lapsen kasvattamiseen. (Puroila 2004, 12–13.) Perhelähtöisestä näkökulmasta katsottaessa lapsi nähdään paitsi yksilönä, mutta myös perheenjäsenenä. Tämä tarkoittaa sitä, että lapsen ollessa tärkeä osa perhettään, ei varhaiskasvatusta voi toteuttaa ilman kiinteää yhteistyötä hänen perheensä kanssa. (Kekkonen 2012, 37.)

3.2 Yhteistyön muodot

Kaskelan ja Kekkonen mukaan (2007, 41–45) kasvatusyhteistyö rakentuu päivähoitovuosien aikana. Se alkaa tutustumiskäynnistä ja aloituskeskustelusta ja jatkuu tutustumisvaiheella. Yhteistyö muotoutuu muun muassa päivittäisistä kohtaamisista, kasvatuskeskusteluista sekä erityisen tuen tilanteista. Ovaskan mukaan (2004, 62) päivittäiset kohtaamiset pitävät sisällään lapsen terveyden ja kehityksen seuraamisen sekä vanhempien ja lasten välisen suhteen tukemisen. Lisäksi vanhempia tuetaan kasvatuksessa sekä perushoidossa. Vanhempien kanssa käydään keskusteluja myös perheen arjesta ja mahdollisista perheen sisäisistä ongelmista.

Kasvatusyhteistyötä toteutetaan päiväkotien päivittäisessä arjessa. Vanhempainillat, avoimien ovien päivät ja muut tapahtumat, tiedottaminen sekä sähköisten välineiden käyttö ovat hyviä yhteistyön välineitä (Karhuniemi 2000, luku 2). Vanhempainyhdistystoiminta on myös yhteistyön muoto, joka antaa vanhemmille vaikuttamisen mahdollisuuksia ja tilaisuuden vertaistukeen (Artola 2000, 157–158). Vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön kuuluu oleellisesti myös vanhemmuuden tukeminen (Lammi-Taskula & Varsa 2001, 35).

Vanhemmuuden tukeminen

Vanhempien tukeminen heidän kasvatustyössään on määritelty osaksi päiväkodeissa tehtävää varhaiskasvatusta (Varhaiskasvatuslaki 3. §). Kotikasvatuksen tukeminen on tärkeä osa vanhempien ja työntekijöiden välistä yhteistyötä.

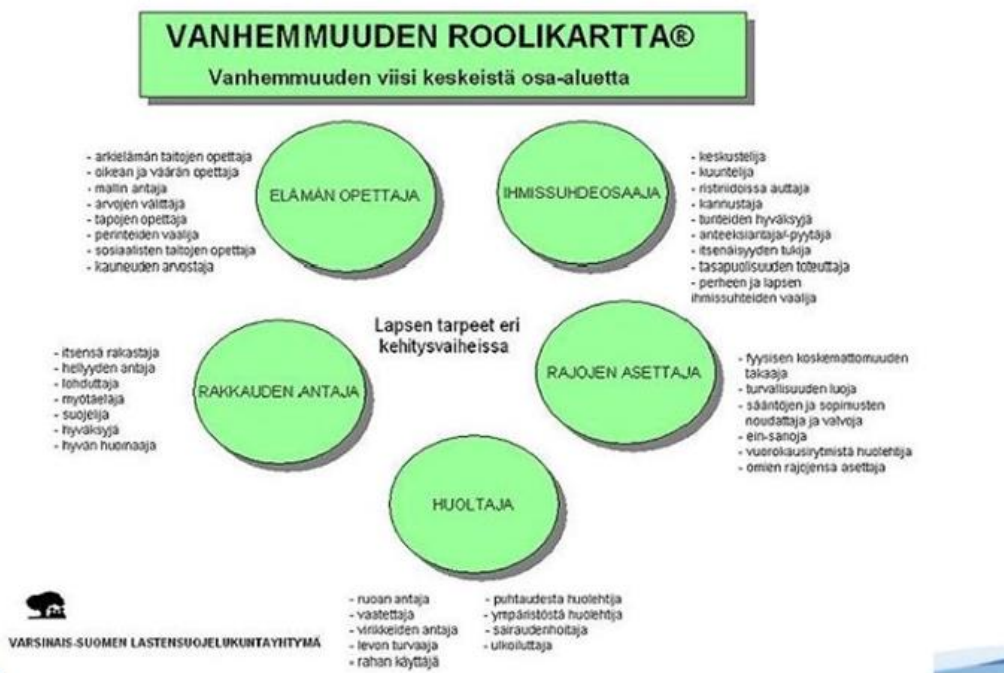
Sillä tarkoitetaan tavoitteellista keskustelua lapsen kasvattajien välillä, yhteisten kasvatuseriaatteiden ja lapsen edun varmistamiseksi. (Koivunen 2009, 151.) Ovaskan mukaan (2004, 60–61) vanhemmuuden tukemisen nähdään olevan vanhempien kuuntelemista, auttamista, ohjaamista, kannustamista sekä heidän kanssaan keskustelemista ja rinnalla kulkemista.

Vanhemmuuden tukemiseksi on asetettu erilaisia tavoitteita. Niitä ovat esimerkiksi perheen arjen tukeminen, erityistä tukea tarvitsevien huomiointi, vanhemmuuden arvostaminen, kasvatustietoisuuden ja -vastuun syventäminen sekä vertaistukiryhmät. (Lammi-Taskula & Varsa 2001, 35.) Lapsen ja vanhemman välisen vuorovaikutuksen tukeminen on asia, johon työntekijöiden tulisi kiinnittää huomiota (Kaskela & Kekkonen 2007, 113). Tarve vanhemmuuden tukemiseen näkyy lapsen yleisenä oireiluna, kuten levottomuutena. Tuen tarve on yleensä suurempi silloin, kun vanhemmat eivät aseta lapsilleen rajoja, perheessä on päihdeongelma tai vanhemmat ovat epävarmoja ja väsyneitä. (Ovaska 2004, 60.)

Keinoja tavoitteisiin pääsemiseksi voivat olla vanhempien itseluottamuksen tukeminen, tukipalveluiden tarjoaminen erityislasten perheille, vanhempainillat sekä vanhempien toiveiden kuunteleminen. Tärkeää on myös työntekijöiden ammatillisuuden kehittäminen ja kouluttaminen sekä vanhempien tekemän kasvatustyön arvostaminen. (Lammi-Taskula & Varsa 2001, 35.) Päiväkodissa järjestetty varhaiskasvatus on jo itsessään tärkeä tuki vanhemmuuteen ja kotikasvatukseen (Koivunen 2009, 151).

Vanhemmuuden roolikartta

Kuva 1. Vanhemmuuden roolikartta (Varsinais-Suomen Lastensuojelun kuntayhtymä 2013)

Kuvassa 1 nähdään vanhemmuuden roolikartta. Se on monipuolinen ja paljon käytetty työväline. Roolikarttaa voi käyttää keskustelun apuvälineenä vanhemmuutta tukeessa. Sen kautta vanhemmat voivat tutkia omia vanhemmuuden roolejaan. (Terveys- ja hyvinvoinnin laitos s.a.) Roolikartassa käsitellään vanhemmuuden olennaisimpia rooleja. Näitä ovat ihmissuhdeosaaja, rajojen asettaja, huoltaja, rakkauden antaja sekä elämän opettaja. Roolikartasta on hyötyä esimerkiksi silloin, kun vanhempi on kasvattajana epävarma.

Työntekijät kokevat vanhemmuuden tukemisessa haastavaksi vaikeiden asioiden esille nostamisen sekä ongelmatilanteiden ratkaisemisen (Koivunen 2009, 61). Näkemyserojen käsitteleminen koskien esimerkiksi kasvatusta, vastuunjakoja tai lapsen hoidon tarvetta ovat myös hankalaksi koettuja tilanteita. Haastavissa tilanteissa työntekijän on tärkeää yrittää vahvistaa vanhempien luottamusta henkilöstön kykyihin ja haluun auttaa perhettä. Avoimet kysymykset antavat tilaa vanhempien näkemysten kuulemiseen ja kumppanuuden ilmapiiriin

luomiseen. Vuorovaikutuksen laadun huomioiminen auttaa tukemaan vanhempia hankalissa tilanteissa. (Kaskela & Kekkonen 2007, 46–47.)

Huoltajien ja työntekijöiden väliset keskustelut

Keskustelut ovat oivallinen tilaisuus toteuttaa ja syventää kasvatusyhteistyötä (Kaskela & Kekkonen 2007, 45). Huoltajien ja työntekijöiden välisiä keskusteluja ovat päivähoidon aloituskeskustelu, päivittäisessä arjessa käytävät keskustelut, varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen sekä erityisen tuen tarpeen tilanteet (Opetushallitus 2018, 349). Keskusteluissa käsiteltäviä aiheita ovat esimerkiksi kasvatustavoitteet, perushoito, päiväkodin arki, sairaudet, hoitoajat, kasvatuskysymykset, oppiminen, hoidon tavoitteet, ryhmäjaot, toiminnan kehittäminen, tapahtumat, tulevaisuuden suunnittelu sekä perheen elämänmuutokset. Päivittäisissä keskusteluissa käydään läpi päivän tapahtumia ja lapsen kuulumisia. (Lammi-Taskula & Varsa 2001, 4–5.)

Huoltajien ja työntekijöiden käymät erilaiset keskustelut muodostavat yhtenäisen jatkumon, jossa kaikkien osapuolten näkökulmat nousevat esiin. Keskusteluissa on oleellista se, että työntekijä kykenee ilmaisemaan lapsesta tekemiään havaintoja ja näkemyksiä. Huoltajat arvostavat omien lastensa ja työntekijöiden välistä lämmintä suhdetta. Tämän takia työntekijöiden on hyvä korostaa keskusteluissa tunnesidettään lapseen. (Kaskela & Kekkonen 2007, 46.) Keskustelu on hyvä aloittaa huoltajien puheenvuorolla. He voivat kertoa omasta lapsestaan ja hänen asioistaan. Keskustelua päätettäessä tulee varmistaa, että kaikki ovat saaneet kertoa näkemyksensä ja ymmärtävät roolinsa yhteistyössä. (Koivunen 2009, 172.)

Hyvä keskustelutilanne muodostuu empaattisesta, positiivisesta ja kohteliaasta kohtaamisesta, oikeanlaisista kysymyksistä, rajojen asettamisesta, haasteiden tunnistamisesta ja tarvittaessa keskustelun ohjailusta. Kuunteleminen, läsnä oleva ilmapiiri sekä hyvän vuorovaikutuksen periaatteet rakentavat keskusteluille hyvän pohjan. (Lämsä & Karhuniemi 2000, 137.) Keskustelujen tärkeitä piirteitä ovat vuorovaikutus, tiedonvälitys, käytännöistä sopiminen sekä kasvatusyhteistyön vahvistaminen (Karila 2011, 62). Työntekijän on hyvä välttää muista lapsista puhumista, sillä se heikentää huoltajien luottamusta (Koivunen 2009, 172).

Kotikäynti

Kotikäynnit ovat osa kasvatusyhteistyötä. Päiväkodin työntekijät voivat tehdä kotikäynnin lapsen kotiin ennen hänen siirtymistään päiväkotiin. Kotikäynnin tarkoituksena on helpottaa lapsen ja perheen siirtymistä varhaiskasvatukseen pariin. (Kasvatus- ja opetuslautakunta 2017, 16.) Kotikäynti jatkaa perheelle jo neuvolasta tuttua käytäntöä. Kotikäyntiä ehdotetaan huoltajille päivähoitopaikan vahvistuessa. Tutustuminen voi tapahtua myös päiväkodissa, mikäli vanhemmat niin toivovat. (Kaskela & Kekkonen 2007, 41.)

Kotikäynnillä työntekijän on mahdollista tutustua lapseen, kuulla huoltajien ajatuksia ja odotuksia varhaiskasvatuksesta sekä keskustella perheen tilanteesta, toiveista ja tarpeista. Kotikäynnin ajatuksena ei ole perheen tai heidän kotinsa vakoileminen. Kotikäynnin avulla pyritään luomaan pohjaa luottamussuhteen rakentamiseen lapsiin ja hänen vanhempiinsa. Lapsen on helpompaa kohdata vieras aikuinen aluksi tutussa ympäristössä ilman häiriötekijöitä. Kotikäynnin jälkeen lapsi on luontevampaa tutustuttaa päiväkotiympäristöön ja lapsiryhmään. Turvallinen ympäristö rentouttaa myös huoltajia, joita uusi elämänvaihe osaltaan jännittää. (Kekkonen 2012, 145–146.)

Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelu

Varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelu on kasvatuskeskustelu, joka tähtää lapsen kasvun ja kehityksen edistämiseen (Karila 2011, 61). Se järjestetään vähintään kerran vuodessa. Keskustelu järjestetään pääsääntöisesti jokaisen perheen kanssa. Siihen osallistuvat lapsen huoltajat ja tarvittavat työntekijät. Keskustelussa jaetaan molemminpuolisia näkemyksiä lapsen kasvatuksesta ja annetaan huoltajille mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun. Huoltajat kokevat yleensä keskustelut tärkeiksi, sillä niiden avulla he pääsevät keskittymään lapsensa päivittäisiin asioihin. Keskustelu on huoltajille tärkeä tiedonsaannin kanava. (Alasuutari 2010, 27–29.)

Kasvatuskeskusteluja pidetään tärkeänä työmenetelmänä kasvatusyhteistyön toteuttamisessa. Keskustelut ovat tilanne, jossa suhde joko syvenee tai vaikeutuu. Varhaiskasvatustutkimuksen onnistumiseen vaikuttavat työntekijän

keskusteluvalmiudet sekä vanhempien motivoituneisuus keskusteluun. (Karila 2011, 61–62.)

Varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa voidaan kohdata haasteita. Työntekijät kokevat haastavaksi ne tilanteet, joissa huoltajille täytyy puhua heidän lapsiaan koskevista vaikeista asioista. Huoltajilla saattaa joskus olla vaikeuksia myöntää ja kohdata lastensa ongelmia. Huoltajat saattavat myös kokea, että heille jää vastuu ongelmanratkaisusta. Huoltajien ja työntekijöiden tekemät havainnot ja näkemykset voivat myös erota toisistaan, mikä aiheuttaa riskitilanteita. Työntekijältä puuttuva rohkeus puhua suoraan on yksi haasteita aiheuttava tekijä. (Alasuutari 2010, 52.)

Tiedottaminen ja viestintä

Tiedottamisen avulla varmistetaan se, että huoltajat pysyvät perillä päiväkodissa tapahtuvista asioista. Tiedottamista ja viestintää voidaan toteuttaa eri välineillä. Tiedotuskanavia ovat perinteiset paperiset tiedotteet, ilmoitustaulu sekä teknologiset välineet, kuten puhelin ja sähköiset viestintäkanavat. (Karhuniemi 2000, 123.)

Tehokas ja nykyaikainen tiedottamisen ja viestinnän kanava ovat sähköiset tiedottamisen välineet. Sähköinen tiedottaminen on ekologista sekä tehokasta. Suurimmassa osassa varhaiskasvatuksen yksiköistä on käytössä jokin sähköinen viestintäjärjestelmä. (Karhuniemi 2000, 123.) Varhaiskasvatuksessa käytettäviä sähköisiä tiedotuskanavia ovat esimerkiksi Daisy, Visma, Wilma sekä Helmi. Laajalla alueella käytössä oleva Daisy, jota hyödynnetään myös Mikkelin kunnallisessa varhaiskasvatuksessa, on huoltajia osallistava viestinnän väline. Sen avulla voidaan hoitaa esimerkiksi lasten hoitoaikojen varaaminen, varhaiskasvatussuunnitelmien taltioiminen, viestittäminen sekä lupakyselyt. Palvelussa on olemassa kasvunkansio, johon voidaan tallettaa kuvia lapsesta hänen omien huoltajiensa nähtäväksi. (Daisyvarhaiskasvatus.fi, s.a.)

Tiedottamista voidaan tehdä internetissä ja sosiaalisen median kautta. Huoltajat pääsevät yleensä seuraamaan päiväkodin tapahtumia päiväkotien internet-sivujen kautta. Päiväkodin omilla sivuilla on tärkeää olla nähtävillä päiväkodin

yhteystiedot, keskeiset päivämäärät ja tapahtumat sekä varhaiskasvatussuunnitelman oppimisaalueet. Useilla päiväkodeilla on nykyään käytössä myös muita sosiaalisen median kanavia, kuten Facebook-sivut. Sähköinen julkaiseminen ei ole aina paras vaihtoehto, sillä julkaisuissa täytyy huomioida yksityisyydensuoja sekä huoltajien toiveet. (Karhuniemi 2000, 128–131.)

Vanhempainillat ja muut tapahtumat

Vanhempainillat ovat yleinen kasvatusyhteistyön menetelmä varhaiskasvatuksessa. Vanhempainilloja järjestetään säännöllisesti suurimmassa osassa suomalaisista päiväkodeista. (Lammi-Taskula & Varsa 2001, 40.) Vanhempainillat järjestetään päiväkodin toimesta. Paikalle kutsutaan jokaisen lapsen huoltajat. Vanhempainilloissa käsitellään koko päiväkodin ajankohtaisia ja tulevia asioita ja tapahtumia. Vanhempainilloissa painotetaan myös huoltajien osallisuutta ja käsitellään heidän ajatuksiaan ja ideoitaan varhaiskasvatukseen liittyen. Hyvä vanhempainilta on tiivis, hyvin suunniteltu sekä huoltajia osallistava. Vanhempainillassa käsitellyt asiat on hyvä jakaa muun kanavan kautta, jotta niihin pääsevät tutustumaan myös ne, jotka eivät päässeet paikalle (Karhuniemi 2000, 106–107.)

Muita huoltajille järjestettäviä toimintoja ovat muun muassa vanhempien vertaisryhmät, vanhempainryhmät sekä vanhempaintoimikunnat (Lammi-Taskula & Varsa 2001, 40–41). Näiden tarkoituksena on saada huoltajien ääni kuuluviin ja antaa heille helppo kanava henkilökunnan lähestymiseen. Nämä ryhmät mahdollistavat myös huoltajien tutustumisen toisiinsa, mikä on keskeinen asia kasvatusyhteistyössä. Ryhmät voivat olla joko täysin huoltajille suunnattuja tai myös henkilökunnan järjestämiä. (Karhuniemi 2000, 113.) Vanhempaintoimikuntien vaikuttamisalueita ovat esimerkiksi remontit, tavarahankinnat sekä liikennejärjestelyt (Artola 2000, 157).

Muita huoltajia osallistavia tapahtumia ovat esimerkiksi avoimien ovien päivät. Avoimien ovien päivänä huoltajien on tarkoitus päästä seuraamaan lastensa arkea päiväkodissa ja osallistumaan siihen. Avoimien ovien päivä rakennetaan usein jonkun teeman ympärille. Yleisiä teemoja ovat askartelu, juhlapyhät sekä isovanhempien päivät. (Karhuniemi 2000, 111–112.) Muita perheille suunnattuja tapahtumia ovat esimerkiksi erilaiset retket sekä juhlat, kuten

joulu- ja kevätjuhlat. Kaikki tapahtumat, juhlat mukaan lukien, on hyvä suunnitella toiminnallisiksi. Tapahtumat ovat luontevia perheiden ja työntekijöiden välisiä kohtaamispaikkoja. (Järvinen ym. 2009, 164.)

3.3 Yhteistyön haasteet ja arviointi

Kasvatusyhteistyötä toteutetaan huoltajien sekä työntekijöiden välillä. Yhteistyö ei aina ole saumatonta, vaan siihen voi liittyä myös haasteita. Huoltajien ja työntekijöiden välisissä arvoissa ja mielipiteissä voi olla eroavaisuuksia. Lisäksi heidän roolinsa ja asiantuntemuksensa eroavat toisistaan. Huoltajilla on asiantuntemus omasta lapsestaan ja perheen tilanteesta, kun taas työntekijöillä on teoreettinen tieto lapsen kehityksen vaiheista ja pedagogiikasta. Näiden eri tekijöiden kohdatessa voi olla vaikeaa luoda tasavertainen ilmapiiri huoltajien ja työntekijöiden välillä. (Alasuutari 2010, 54–55.) Haasteita tuovat myös monimuotoiset perheet ja erilaiset elämäntilanteet. Jos perhepiiriin kuuluu useita aikuisia ja uusioperheessä on syntynyt ristiriitatilanteita, voi yhteistyö olla haastavaa. (Puroila 2004, 5.)

Naughtonin ja Hughesin (2011) englantilaisen tutkimuksen mukaan haasteita aiheuttavat eri ruokavaliot, kiistanalaiset asiat, vaikea käytös, kiusaaminen, syrjintä ja erilaiset kulttuuritaustat. Kaskelan ja Kekkosen (2007, 21, 25–26) mukaan huolen puheeksi otto sekä hankalista asioista keskustelu on haastavaa, mikäli huoltajien ja työntekijöiden välille ei saada rakennettua luottamussuhdetta. Haasteeksi voi muodostua se, etteivät eri osapuolet löydä yhteisymmärrystä lasta koskevissa asioissa. Kasvatusyhteistyö ei voi toteutua, mikäli sille ei anneta aikaa ja mahdollisuuksia, esimerkiksi keskustelutilanteita luomalla. Yhteistyö jää vajavaiseksi myös silloin, jos huoltajien osallisuus päiväkodin arkeen ei syystä tai toisesta toteudu. Aloitteiden tekemistä ajatusten vaihtoon tarvitaan niin työntekijöiltä kuin huoltajiltakin. (Kaskela & Kekkonen 2007, 21, 25–26.)

Yhteistyön arviointi on tarpeellista toiminnan kehittämiseksi sekä varhaiskasvatuksen laadun varmistamiseksi. Arvioinnin tarkoituksena on selvittää, yltääkö toiminta sille asetettuihin laatuvaatimukseen. (Hujala & Parrila-Haapakoski 1998, 47.) Arviointi pohjautuu toimintaan, jota havainnoidaan. Havain-

noinnin jälkeen toiminnan onnistuminen arvioidaan omalla pohdinnalla ja yhdessä keskustellen. Arvioinnin tulokset antavat tietoa siitä, onko toiminnassa kehittämistarpeita. (Koivunen 2009, 187.)

Huoltajien ja työntekijöiden välinen yhteistyö on tärkeä osa varhaiskasvatusta, joten sen toteutumisen arviointi on merkityksellistä (Hujala & Parrila-Haapakoski 1998, 47). Yhteistyön onnistumista voidaan arvioida määrän sekä laadun näkökulmista. Yhteistyön määrällistä toteutumista voi arvioida tarkistamalla, onko yhteistyötä ollut riittävästi. Määrällisesti onnistunut yhteistyö vaatii ainakin päivittäiset keskustelut, aloituskeskustelun sekä varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelun. Vanhempainiltojen ja perheet osallistavien tapahtumien, kuten joulu- ja kevätjuhlien järjestäminen ovat myös osa määrällisesti onnistuttua yhteistyötä. (Koivunen & Lehtinen 2015, 114.)

Laadun arviointi on monimuotoinen asia. Yhteistyö on laadukasta silloin, kun kasvatukselle on saatu luotua yhteiset päämäärät ja tavoitteet, sekä välineet niiden toteuttamiseksi. Arvioinnissa on tärkeää huomioida myös huoltajien osallisuuden toteutuminen. Huomiota voi kiinnittää sellaisiin seikkoihin, kuten luottamus, kunnioitus, dialogisuus sekä huoltajien asiantuntijuuden arvostaminen. Yhteistyön toimivuutta tutkiskellessa työntekijöiltä vaaditaan itsearviointia siitä, ovatko he osanneet sopeuttaa yhteistyön muodot ja määrän perheen yksilöllisiin tarpeisiin sopiviksi. Yhteistyöhön tarvitaan kaksi osapuolta, minkä takia myös arviointiin osallistuvat sekä huoltajat että työntekijät. Palautetta voi pyytää huoltajilta joko kirjallisena tai suullisena. (Koivunen & Lehtinen 2015, 115.)

3.4 Vuorovaikutus

Vuorovaikutus on ihmisten välistä toimintaa. Se voi olla joko sanallista tai sanatonta viestintää. (Kauppila 2000, 19.) Vuorovaikutus vaatii vähintään kaksi osallistujaa. Kanssakäymisen osapuolet ovat erilaisia, minkä takia kohtaaminen voi herättää erilaisia ajatuksia ja tunteita. (Ojala & Uutela 1992, 68.) Kohtaamisessa merkityksellisiä eivät ole teot ja sanat, vaan vuorovaikutustilanteeseen ja kumppaniin asennoituminen. Tasavertainen kohtaaminen ja lämminkisyys ovatkin avaimia onnistuneeseen vuorovaikutustilanteeseen. (Mönkönen 2018.) Korkatin (2007) mukaan myös läsnäolo, sanattoman viestinnän

tulkinta ja erilaisuuden hyväksyminen edistävät luottamuksellista kohtaamista (Koivunen 2009, 159).

Varhaiskasvatuksessa päivittäisiä vuorovaikutustilanteita huoltajien kanssa ovat lapsen tuominen ja hakeminen. Näissä keskustelutilanteissa on hyvä kuulla myös lasta ja hänen ajatuksiaan päivästä. Tarkempia ja laaja-alaisempia keskustelutilanteita ovat valmiiksi sovitut tapaamiset, kuten hoito- ja kasvatust keskustelut. (Kaskela & Kekkonen 2007, 44.) Huoltajien ja työntekijöiden välisessä vuorovaikutuksessa varhaiskasvatuksessa voi muodostua haasteeksi vaikeiden asioiden käsitteleminen. Perheiden tilanteisiin puuttuminen voi luoda ongelmia luottamukselliseen suhteeseen. (Mönkkönen 2018, luku 2.)

Toimiva vuorovaikutus on pohja paitsi toimivalle yhteistyölle, mutta myös lapsen kehitykselle. Se yhdistää lapsen kasvuympäristöt ja avartaa molempien osapuolten näkökulmia. (Karila 2006, 91.) Hyvän vuorovaikutuksen kulmakiviä ovat kunnioitus, kuunteleminen, ymmärtäminen, kuulluksi tuleminen, rehellisyys, sekä välittäminen (Kiesiläinen 1998, 80). Kasvattajan tulee olla avoin ja positiivinen sekä antaa tilaa huoltajien mielipiteille ja tunteille. Kun vuorovaikutussuhde on hyvä ja luottamuksellinen, on helpompaa puhua huolista sekä murheista. (Kaskela & Kekkonen 2007, 45.)

4 OSALLISUUS

Osallisuus koostuu tuntemisesta, tekemisestä ja johonkin kuulumisesta. Osallisuus voidaan jaotella osallisuuteen yhteiskunnassa, ympäröivissä yhteisöissä sekä omassa elämässä. Yhteiskunnallista osallisuutta on vaikuttaminen esimerkiksi äänestys-oikeutta käyttämällä. Ympäröivissä yhteisöissä tapahtuva osallisuus näkyy yhteenkuuluvuuden tunteena ja tasa-arvoisuutena eri yhteisöissä. Oman elämän osallisuus muodostuu omasta identiteetistä, elämänhallinnasta, valinnan vapaudesta sekä vastuun ottamisesta. (Jämsén & Pyykkönen 2014, 9.)

Osallisuuden kokemus syntyy eri tekijöistä. Se on onnistunut silloin, kun henkilöllä on tunne siitä, että hän kuuluu yhteisöön, hänen tekonsa ja ajatuksensa ovat merkityksellisiä sekä hänellä on mahdollisuus vaikuttaa asioihin ja tehdä itseään kiinnostavia asioita. (Meriluoto & Marila-Penttinen 2015, 7). Kokemus

osallisuudesta koostuu vaikuttamisen mahdollisuuksista, oman olemisen tarpeellisuuden kokemuksesta, oman elämän tavoitteista ja omista tekemisistä saadusta palautteesta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018.)

Osallisuudella tarkoitetaan vaikuttamisen mahdollisuutta. Osallisuus on toimijuutta, joka tarvitsee toteutuakseen kuulluksi tulemista ja hyvää molempuolista vuorovaikutusta. Osallisuuden avulla tuodaan esiin jokaisen osapuolen näkökulmat ja annetaan heille päättämisvaltaa itseensä liittyvissä asioissa. (Turja & Vuorisalo 2017, luku 2.) Osallisuus edellyttää myös tarvittavaa tiedon saantia itseään koskevista asioista (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018). Yhdenvertaisuus on tärkeä osa osallisuutta. Osallisuuden tunnetta voi vahvistaa kuuntelemalla ja arvostamalla toisen ihmisen mielipiteitä ja näkemyksiä. Osallisuuden varmistamiseksi tulee kehittää sitä edistäviä toimintamalleja. (Kasvatus- ja opetuslautakunta 2017, 24.)

4.1 Osallistaminen ja osallistuminen osana osallisuutta

Osallistaminen on osallisuuden rinnakkaistermi. Osallistamisella tarkoitetaan osallisuuteen ohjaamista, yleensä työntekijän taholta. Osallistamista käsitteenä on myös kritisoitu, sillä termi korostaa toiseen henkilöön vaikuttamista vapaaehtoisen toimijuuden sijaan. (Turja 2017, 44.) Osallistaminen voidaan nähdä myös mahdollisuuksien tarjoamisena. Sillä varmistetaan henkilön osallistuminen. (Toikko & Rantanen 2009, 90.) Se on keino motivoida, innostaa ja rohkaista mukaan päätöksentekoon ja muuhun osallistumiseen. Ajatus osallistumisesta lähtee siis osallistajan kautta, mutta osallisuus on aina vapaaehtoista. (Särkelä-Kukko 2014, 35.)

Osallistuminen on käsite, joka usein sekoitetaan termiin osallisuus. Osallisuus ja osallistuminen eivät kuitenkaan tarkoita samaa asiaa. Osallistuminen on toimintaa, joka saattaa tukea osallisuutta. (Rahikka-Räsänen & Ryytänen 2014, 10.) Se tarkoittaa mahdollisuuksiin tarttumista (Toikko & Rantanen 2009, 90). Osallistuminen voi olla sosiaalista, toiminnallista tai kansalaisosallistumista. Sosiaalinen osallistuminen tapahtuu yhdessä ympäröivien ihmisten kanssa. Toiminnallinen osallistuminen on aktiivista osallistumista yhteiseen toimintaan. (Rahikka-Räsänen & Ryytänen 2014, 13.) Kansalaisosallistuminen tarkoittaa

yksilön vuorovaikutusta päättäjien sekä virkamiesten kanssa ja sitä kautta yhteiskunnallista vaikuttamista (Kettunen 2002, 20).

4.2 Huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksessa

Huoltajilla oleva kasvatusoikeus säilyy lapsen mennessä päivähoitoon. Näin ollen huoltajilla on oikeus osallistua lapsensa kasvatukseen myös hänen ollessaan päivähoitossa. Huoltajien osallisuus varhaiskasvatukseen tarkoittaa sekä konkreettista osallistumista toimintaan että osallisuuden kokemusta. (Kaskela & Kekkonen 2007, 25–26.) Huoltajien osallisuus varhaiskasvatukseen on säädetty laissa. Varhaiskasvatuslain mukaan (20. § 4. mom.):

Lapsen vanhemmille tai muille huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Lapsille ja heidän vanhemmilleen tai muille huoltajilleen on toimipaikassa järjestettävä säännöllisesti mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin.

Huoltajien mielipiteet ja näkemykset lapsen kasvatuksesta on tärkeää ottaa huomioon, jotta yhteistyö kasvattajien välillä toimii. Osallisuutta vahvistaa positiivinen kokemus siitä, että on saanut asiansa ilmaistua sekä pääsee suunnitteluun mukaan. (Opetushallitus 2016, 30.) Huoltajilla onkin tärkeää olla mahdollisuus osallistua päiväkodin toiminnan suunnitteluun ja arviointiin sekä keskustella varhaiskasvatuksesta niin työntekijöiden kuin muiden huoltajien kanssa (Kaskela & Kekkonen 2007, 25).

Huoltajilla on halu osallistua päiväkodin toimintaan muutenkin kuin ilmoitusten kautta. Osallistamisen avulla huoltajien luottamus ja arvostus varhaiskasvatukseen lisääntyvät, mikä edistää toimivaa kasvatusyhteistyötä ja kasvatusvastuun jakautumista. Huoltajien osallisuuden tunne kasvattaa luottamusta ja sitouttaa vanhempia. (Karhuniemi 2000, 80, 83.) Tiedon jakaminen on olennainen osa huoltajien osallisuutta. Huoltajien tulee saada tarpeeksi tietoa oman lapsensa kuulumisista, päiväkodin toiminnasta sekä tapahtumista. Varhaiskasvatuksen aloituskeskustelu sekä huoltajien ajatusten kuuleminen pitkin varhaiskasvatusvuosia osallistavat huoltajia. (Kaskela & Kekkonen 2007, 26.)

Konkreettista osallistumista voi olla esimerkiksi vanhempainiltoihin tai vanhempainoimikuntaan osallistuminen tai juhlien järjestäminen (Kaskela & Kekkonen 2007, 26). Huoltajien osallisuutta voi vahvistaa eri käytänteillä, kuten virallisilla sekä epävirallisilla tapaamisilla, infokirjeillä, ilmoitustauluilla, avointen ovien päivillä sekä tapahtumilla (Naughton & Hughes 2011, 7). Osallistamisen välineenä tekniset alustat, kuten sosiaalinen media ja paikalliset varhaiskasvatuksen tiedotuskanavat, ovat nykyaikaisia ja toimivia. Osallistava toimintatapa olisi hyvä huomioida kaikessa toiminnan suunnittelussa järjestyssäännöistä viestintäkanaviin. (Karhuniemi 2000, 80.)

Työntekijä voi osallistaa huoltajia selvittämällä, millaista apua ja tukea he haluavat. Työntekijän on tärkeää antaa huoltajille osallistuva rooli päiväkodin arjessa. (Meriluoto & Marila-Penttinen 2015, 10.) Työntekijältä vaaditaan kykyä tunnistaa, millainen toiminta ja yhteistyö sopivat kyseiselle perheelle. Jotkut huoltajista eivät halua osallistua toimintaan aktiivisesti, vaan toivovat esimerkiksi pelkkää raportointia kuluneesta päivästä. Myös mahdollisuus jättää osallistumatta on osallisuutta. (Koivunen 2009, 152.)

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE

Opinnäytetyön tavoite oli kehittää huoltajien ja työntekijöiden välistä yhteistyötä mikkeliläisessä päiväkodissa. Kasvatusyhteistyön nykytilaa ja kehittämistarpeita selvitettiin kyselylomakkeiden sekä teemahaastatteluiden avulla. Tarkoituksena oli luoda yhteistyöpäiväkodin ja huoltajien käyttöön käsikirja, joka antaa tietoa sekä toimintaehdotuksia kasvatusyhteistyön kehittämiseksi. Käsikirja pohjautuu lähdekirjallisuuteen sekä kerätystä aineistosta nousseisiin teemoihin ja tarpeisiin.

Käsikirja sisältää konkreettisia ideoita ja toimintamalleja, joita käyttämällä saadaan vahvistettua päiväkodin kasvatusyhteistyötä. Materiaali pitää sisällään huoltajilta ja työntekijöiltä nousseita toiveita, omia ideoitamme, sekä teoreettista tietoa aiheesta. Käsikirjan on tarkoitus olla huoltajien ja työntekijöiden tarpeita vastaava kokonaisuus. Työntekijöiden toiveiden mukaisesti materiaali antaa huoltajille myös tietoa pedagogiikasta varhaiskasvatuksessa. Tavoitteena oli, että käsikirja jää osaksi päiväkodin arkea ja käytäntöjä.

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS JA MENETELMÄT

Opinnäytetyöprosessi sai alkunsa syksyllä 2018. Opinnäytetyön ideoiminen alkoi aiheen valinnalla. Kysyimme mikkeliiläisiltä päiväkodeilta opinnäytetyön tarpeista sähköpostin välityksellä. Erään päiväkodin henkilökunta toivoi, että heidän yksikössään kehitettäisiin kasvatusyhteistyötä. Aihe oli meistä mielenkiintoinen ja ajankohtainen, joten päätimme tarttua siihen. Kasvatusyhteistyö on oleellinen osa varhaiskasvatusta, joten koimme sen hyödylliseksi tulevaa työuraamme ajatellen.

Kokoonnuimme yhteistyöpäiväkodin henkilökunnan kanssa keskustelemaan heidän toiveistaan opinnäytetyötä koskien. Keskustelun pohjalta opinnäytetyöstä muodostui toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tuotokseksi päätimme tehdä kasvatusyhteistyön käsikirjan. Sovimme yhteisesti, että se antaa tietoa ja toimintamalleja kasvatusyhteistyöhön liittyen sekä huoltajille että työntekijöille. Opinnäytetyöprosessi jatkui opinnäytetyösuunnitelmalla, joka esitettiin ja hyväksyttiin tammikuussa 2019.

6.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyöt jaotellaan tyypillisesti toiminnallisiin sekä tutkimuksellisiin opinnäytetöihin. Toiminnallinen opinnäytetyö on tutkimuksellista työtä käytännönläheisempi ja työelämäpainotteisempi. Sen tavoitteena on ohjeistaa, opastaa tai kehittää käytännön työtä esimerkiksi toteuttamalla tapahtuma, opas, vihko, näyttely tai kotisivut. Ammattikorkeakoulutasoinen opinnäytetyö pitää sisällään käytännön toteutuksen sekä sen tutkimusviestinnällisen raportoimisen. (Vilka & Airaksinen 2003, 9.) Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen, sillä sen toteutus on käytännönläheinen ja sen tuotoksena syntyy kirjallinen materiaali työelämäkumppanin tarpeisiin.

Tätä toiminnallista opinnäytetyötä kuvaillaan myös nimellä tutkimuksellinen kehittämistyö. Tutkimuksellisen kehittämistyön tarkoitus on tunnistaa todelliset tarpeet ja ratkaista niihin liittyviä asioita (Pitkäranta 2014, 46). Opinnäytetyö on tutkimuksellinen, koska se pitää sisällään selvityksen kehitystyön tarpeesta mukailleen kvalitatiivisen, eli laadullisen tutkimuksen menetelmää. Kehitystarpeen selvityksen pohjalta syntyy kirjallinen tuotos, eli käsikirja, joka on opinnäytetyön toiminnallinen osuus. Toikon ja Rantasen mukaan (2009, 14, 113)

kehittämistoiminnan aikana tuotettu tieto poikkeaa perustutkimustiedosta, sillä sen tehtävä on tukea kehittämistä. Kehittäminen on konkreettista toimintaa, jonka avulla edetään systemaattisesti kohti ennalta määriteltyä tavoitetta.

6.1.1 Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusmenetelmä

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö ei pidä sisällään tutkimusta, mutta siinä on mukailtu laadullisen tutkimuksen menetelmiä kehitystarpeen selvitystä tehdessä. Selvityksen tekeminen on perusteltua toiminnallisessa opinnäytetyössä silloin, kun tuotoksen halutaan vastaavan kohderyhmän tarpeita (Vilka & Airaksinen 2003, 63). Tiedonhakuja varten valittiin laadullisen tutkimuksen menetelmiä, koska vastaajamäärä ei riitä täyttämään määrällisen tutkimuksen kriteerejä. Opinnäytetyössä ei myöskään haeta numeraalisia vastauksia, vaan kohderyhmän ajatuksia, tuntemuksia ja ideoita.

Laadullinen tutkimus tavoittelee ilmiön selittämistä ja ymmärtämistä. Sen avulla tutkija saa tietoa käsityksistä, uskomuksista ja toiveista, jotka vaikuttavat ihmisten toimintaan. (Vilka & Airaksinen 2003, 63.) Tutkimuksen avulla pystyy nostamaan esiin uusia näkökulmia jokapäiväisistä asioista. Se pyrkii tuottamaan tietoa saadusta aineistosta, jonka ei tarvitse olla määrältään suuri. Teoria nivoutuu aineistoon vasta myöhäisessä vaiheessa. (Pitkäranta 2014, 23, 33.)

Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmän valintaan vaikuttaa se, millaista tietoa tutkimuksella halutaan saada. Toiminnallisen opinnäytetyön tuoksi riittää suuntaa antava tieto, jossa laatu korvaa määrän. (Vilka & Airaksinen 2003, 63.) Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmiä ovat muun muassa yksilö- ja ryhmähaastattelut, kyselylomakkeet, havainnointi, yksityiset dokumentit sekä joukkotiedotuksen tuotteet (Tuomi & Sarajärvi 2018, luku 3). Tässä opinnäytetyössä käytettiin tiedonhaun menetelminä kyselylomaketta sekä teemahaastattelua. Teemahaastattelun ohessa tehtiin myös havainnointia.

6.1.2 Kyselylomake

Tiedonhankintaa varten laadittiin kyselylomakkeet. Huoltajille sekä työntekijöille tehtiin omat lomakkeet, joiden kysymykset erosivat hieman toisistaan.

Kyselylomake on yleinen tapa kerätä tietoa ihmisten asenteista, mielipiteistä ja arvoista (Vehkalahti 2014, 11). Kyselylomakkeessa olevat kysymykset valittiin vastaamaan kehitystyön tarpeita ja teoreettista viitekehystä. Teoreettisen viitekehysten ja keskeisten käsitteiden tulee olla hyvin kyselyn laatijan hallinnassa (Vilka 2005, 81).

Kyselylomakkeita käytettiin, koska sen täyttäminen ei vienyt vastaajilta paljoa aikaa ja heidän oli mahdollista täyttää se kotona itselleen sopivaan aikaan. Kysely on suosittu keino kerätä aineistoa, koska se on nopea ja taloudellinen tapa (Pitkäranta 2014, 90). Kyselyn antaminen kotiin täytettäväksi sopivalla hetkellä takaa suuremman vastausprosentin, koska vastauksia saa pohtia ja tarkastella rauhassa (Valli 2007, 106). Yhteistyöpäiväkodin henkilökunta suositteli kyselylomakkeen käyttöä, koska huoltajat ovat yleisesti vastanneet hyvin kyselyihin. Paperikyselyyn päädyttiin yhteistyöpäiväkodin henkilökunnan toiveesta.

Kävimme jakamassa kyselylomakkeet huoltajille päiväkodilla henkilökohtaisesti, koska halusimme olla paikalla kertomassa opinnäytetyöstämme, sen aiheesta ja vastaamassa heiltä nouseviin kysymyksiin. Kyselyn tekijän on hyvä olla paikalla asiantuntijan asemassa ja selventämässä kyselyn sisältöä. Kyselyjen antaminen kasvotusten lisää myös osaltaan vastausten määrää, koska pelkän lomakkeen saaminen näkemättä henkilöä aiheuttaa vastaajalle tunteen siitä, ettei kyselyyn vastaaminen ole merkityksellistä. (Valli 2007, 102, 106.)

Kyselylomakkeiden kysymykset valittiin pohjaten teoriaan ja niihin asioihin, joista tarvittiin tietoa käsikirjaa varten. Erityistä huomiota kiinnitettiin kysymysten selkeyteen ja ymmärrettävyyteen. Vilkan mukaan (2005, 81) teorian pohjalta laaditut kysymykset tulee muokata niin, että vastaaja varmasti ymmärtää, mitä niillä tarkoitetaan. Kysymysten tulee edetä johdonmukaisessa järjestyksessä niin, että aihepiirien kysymykset seuraavat toisiaan.

Huoltajille tarkoitettuun kyselyyn valikoitui sekä avoimia kysymyksiä että suljettuja monivalintakysymyksiä. Avoimien kysymysten avulla vastauksia rajoitetaan mahdollisimman vähän, jolloin ne ovat vapaita mielipiteitä (Vilka 2005, 86). Avoimien kysymysten etuna on myös se, että niiden avulla on mahdollista saada uusia ideoita ja näkökulmia. (Valli 2007, 124).

Kysely alkoi avoimilla kysymyksillä, joilla kartoitettiin kasvatusyhteistyön nykytilaa. Kysymysten tulee olla kieliopillisesti oikein muotoiltuja, mutta vastaajalle kohdistettuja (Valli 2007, 105). Kysymykset muotoiltiin mahdollisimman yksinkertaisiksi ja vältettiin vastaajille mahdollisesti vieraita käsitteitä. Esimerkiksi kyselyn ensimmäinen kysymys *Missä tilanteissa ja miten toteutat yhteistyötä henkilökunnan kanssa* oli suunniteltu mahdollisimman yksiselitteiseksi. Käsite *kasvatusyhteistyö* muotoiltiin henkilökunnan kanssa tehtäväksi yhteistyöksi, jotta huoltajille on varmasti selvää, mitä aihetta kysymys käsittelee.

Suljetuilla monivalintakysymyksillä taas saadaan vertailukelpoisia vastauksia ja niihin on matalampi kynnyks vastata, kuin avoimiin kysymyksiin (Vilkkä 2005, 86). Monivalintakysymyksillä varmistettiin se, että huoltajilta saatiin vastauksia kysymyksiin. Tarkoituksena oli myös antaa huoltajille kysymysten avulla esimerkkejä eri kasvatusyhteistyön muodoista. Esimerkiksi ensimmäinen monivalintakysymys *Järjestetäänkö päiväkodissa tarpeeksi vanhempia osallistavia tapahtumia* antoi tietoa siitä, tarvitaanko tapahtumia jatkossa enemmän. Huoltajille kysymys antoi esimerkin siitä, että tapahtumat ovat osa kasvatusyhteistyötä.

Työntekijöiden lomakkeeseen valikoitui ainoastaan avoimia kysymyksiä, koska työntekijöillä oli tietopohjaa kyselyssä käsiteltävistä aiheista. Työntekijöille annettiin avointen kysymysten avulla mahdollisuus kertoa mahdollisimman laajasti omista mielipiteistään, näkemyksistään sekä ideoistaan. Työntekijöiden lomakkeessa oli kysymyksiä, jotka erosivat huoltajien kyselystä sisällöllisesti. Esimerkiksi kysymys *Mihin asioihin yhteistyön osalta kaipaat uusia työkaluja* valittiin kyselyyn sen takia, että käsikirja saatiin vastaamaan työntekijöiden ammatillisen kehityksen tarpeisiin.

6.1.3 Teemahaastattelu

Lomakkeiden jaon yhteydessä huoltajille pidettiin lyhyitä teemahaastatteluja. Teemahaastattelu on hyvä suorittaa vastaajalle tutussa ja turvallisessa ympäristössä (Eskola & Vastamäki 2007, 28–29). Haastattelut pidettiin lyhyinä, koska tietoa saatiin myös kyselylomakkeista. Lisäksi huoltajat ovat yleensä kiireisiä lasten haun yhteydessä. Paikalla olostamme kerrottiin etukäteen saatekirjeellä, mutta aika oli silti rajallista.

Teemahaastattelujen tarkoituksena oli virittää huoltajat kyselyn aiheeseen ja kuulla heidän vapaita ajatuksiaan. Teemahaastattelu on sopiva menetelmä toiminnalliseen opinnäytetyöhön, koska sen avulla kerättävä tieto on tyypillisesti suuntaa antavaa (Vilkkä & Airaksinen 2003, 63–64). Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu, jossa edetään ennalta suunniteltujen teemojen pohjalta, käyttäen tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä. Käsiteltävät teemat on valittu teoreettisen viitekehyksen sekä haluttujen vastausten pohjalta. Teemahaastattelu on kohtalaisen vapaa keskustelu, jossa jokaisen vastaajan kanssa ei välttämättä käsitellä samoja asioita, vaan samaa teemaa. (Pitkäranta 2004, 93.)

Teemahaastattelut aloitettiin kertomalla käsiteltävästä aiheesta eli kasvatusyhteistyöstä. Esiin nostettiin opinnäytetyön teemoja, kuten kasvatusyhteistyö sekä osallisuus ja keskusteltiin siitä, mitä ajatuksia termit huoltajissa herättävät. Kysymyksiä tarkennettiin silloin, kun termit eivät olleet huoltajille tuttuja. Teemahaastattelu antaa haastattelijalle mahdollisuuden varmistaa sen, kuinka vastaaja ymmärtää kysymyksen (Vilkkä 2005, 104–105). Mikäli huoltajalla ei ole minkäänlaista käsitystä keskustelluista aiheista tai siitä, miksi keskustelua käydään, jää haastattelu vajavaiseksi (Alasuutari 2011, 149).

Lomakkeiden jaon sekä teemahaastattelujen ohella havainnoimme työntekijöiden ja huoltajien välistä kanssakäymistä. Havainnoiminen haastatteluun yhdistettynä on tuloksellinen tiedonkeruun tapa (Pitkäranta 2014, 94). Haastattelun ja kyselyn kautta saatu tieto oli sellaista, jonka vastaajat halusivat antaa. Havainnoimalla vuorovaikutusta saimme nähdä, kuinka yhteistyö käytännössä toteutuu päivittäisissä kohtaamisissa. Pitkärannan mukaan (2014, 95) havainnointi tiedonkeruun välineenä on perusteltua silloin, kun tutkittavasta ilmiöstä ei ole aiempaa tietoa.

6.2 Aineiston analyysi teemoittelulla

Aineiston analysoimisessa käytettiin teemoittelua, joka on usein ensimmäinen vaihe aineistoon tutustuessa. Teemoittelu on sopiva analyysimenetelmä käytäntöön liittyvien asioiden selvittämisessä. Sen avulla aineistosta voidaan etsiä kehittämistyön kannalta oleellisia teemoja tiivistäen vastaukset. (Eskola & Suonranta 1998, luku 4.) Teemoittelu valittiin, koska sen avulla vastaukset oli

helppo järjestää ja etsiä niistä kehittämistyön kannalta oleellisia seikkoja. Tutkimuksellista kehittämistyötä tehdessä aineiston analysoinnissa ei tarvitse eikä kannata mennä liian syvälle, koska aineistoa käytetään tutkimusta kaapeammassa näkökulmassa kehittämisprosessin ohjaamisessa oikeaan suuntaan (Toikko & Rantanen 2009, 121).

Teemat valikoituvat usein aineiston mukaan. Aineistona voi olla esimerkiksi haastattelu tai kyselyn vastaukset. Teemoittelua tehdessä kootaan aineistosta päällimmäisenä nousevia aihepiirejä, joiden mukaisesti aineisto järjestellään. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Teemoittelu on hyvä keino ihmisten kokemusten ja ajatusten esiin tuontiin, koska sen avulla voidaan muodostaa kokonaisuuksia ideoista, jotka yksittäin voisivat jäädä ilman merkitystä. (Leininger 1985, Aronsonin 1995 mukaan). Raportissa käytettiin teemoittelun tukena sitaatteja. Sitaattien avulla haluttiin elävöittää tekstiä ja lisätä lukijan mielenkiintoa. Saaranen-Kauppisen ja Puusniekan mukaan (2006) sitaatti on suora lainaus saadusta aineistosta. Sitaatti mahdollistaa konkreettisten esimerkkien antamisen ja aineiston olemassaolon todistamisen.

7 PÄIVÄKODIN KASVATUSYHTEISTYÖN NYKYTILANNE

Kasvatusyhteistyön nykytila ja kehittämistarpeet kartoitettiin keräämällä aineistoa kyselylomakkeiden sekä teemahaastattelujen avulla. Työntekijöiden kyselylomakkeita saatiin takaisin neljä kappaletta. Lomakkeita oli kuitenkin täytetty yhteistyössä useamman työntekijän voimin, joten ei voi sanoa tarkasti, kuinka monta henkilöä oli ollut vastaamassa kyselyihin. Päiväkodissa oli noin 10 työntekijää. Huoltajien lomakkeita palautui 12 kappaletta.

Yhteneväisiksi teemoiksi sekä huoltajilta että työntekijöiltä nousivat lapsen tuomis- ja noutotilanteet, varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut, huoltajien osallistuminen, avoimuus ja luottamus sekä kiireetön vuorovaikutus. Seuraavissa kappaleissa on teemoiteltuna vastauksia aineistosta nousseiden teemojen mukaisesti. Valitut teemat muotoutuivat aineistosta päällimmäisinä nousseista vastauksista.

7.1 Työntekijöiden kyselyjen vastaukset

Työntekijöiden kyselyissä kysytyt kysymykset olivat kaikki avoimia. Avoimilla kysymyksillä mahdollistettiin monipuoliset vastaukset ja vapaa ideoiminen. Työntekijöiden vastaukset muistuttivat toisiaan. Kyselyjen vastauksista päälimmäisinä nousevia teemoja olivat työntekijöiden ja huoltajien väliset keskustelut, huoltajien osallisuus sekä heidän toiveidensa kuuleminen. Edellä mainitut teemat toistuivat läpi kyselyn vastausten.

Keskustelut ja tiedonvaihto

Huoltajien ja työntekijöiden väliset keskustelut nousivat teemaksi kyselylomakkeen useammassa kysymyksessä. Keskusteluiksi mainittiin varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut, lapsen tuonti- ja hakutilanteet, kuulumisten vaihto sekä tiedonvaihto lapsesta. Edellä mainitut asiat olivat kyselyn perusteella henkilökunnan näkökulmasta iso osa tämänhetkistä huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä. Aineistosta nousi esiin myös keskustelutilanteiden haasteita.

Kun lapsesta herää huoli ja asia täytyy ottaa esille vanhemman kanssa. Yleensä toki keskustelut sujuvat hyvin, mutta ei se silti koskaan mukavaa ole.

Työntekijöiden mielestä yhteistyö on suurimmaksi osin onnistunutta. Vastauksista ilmeni, että päivittäiset keskustelut huoltajien kanssa olivat työntekijöiden mielestä toimivia ja lämpimiä. Huoltajien mainittiin olevan avoimia ja antavan tietoa lapsen asioista. Lisäksi lapsen edistymisestä hänelle asetettuihin tavoitteisiin nähden keskusteltiin vapaasti. Työntekijöiden mielestä oli oleellista, että huoltajat ovat kiinnostuneita kuulemaan lapsensa päivästä sekä häntä koskevista asioista. Aineiston mukaan työntekijät pitivät tärkeänä yhteisymmärryksen luomista ja johdonmukaisuutta lapsen tarpeet huomioiden. Työntekijät ajattelivat tiedonkulun olleen pääasiassa sujuvaa ja heitä kiinnosti kuulla huoltajien kokemuksia tiedonkulusta sekä heidän asennoitumisestaan kasvatusyhteistyöhön.

Kyselylomake sisälsi kysymyksen, joka koski työntekijöiden toiveita yhteistyön kehittämisestä. Työntekijät toivoivat muutosta siihen, että huoltajat olisivat kiinnostuneempia kuulemaan lapsensa päivästä ja kyselisivät siitä sekä työn-

tekijöiltä että lapselta. He kaipasivat huoltajilta myös keskusteluvalmiutta kaikkien työntekijöiden kanssa. Työntekijät halusivat, että huoltajat voisivat luottaa saavansa tietoa lapsestaan kaikilta työntekijöiltä. Lisäksi työntekijät pohtivat, voisiko varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelujen ohelle järjestyä muitakin tilaisuuksia keskustella huoltajien kanssa kiireettömästi.

Vanhemmilla aamuisin kiire töihin niin rajoittaa kuulumisten vaihtoa (Mutta kokevatko vanhemmat sen riittäväksi...???)

Keskusteluissa suurimmaksi haasteeksi nostettiin huolen ja vaikeiden asioiden puheeksiotto. Työntekijät kokivat sen epämukavaksi ja haastavaksi, koska huoltajien voi olla hankalaa sulattaa ja käsitellä lastaan koskevia vaikeita asioita. Haastavaksi mainittiin myös eroavat näkemykset lasta koskevista asioista sekä tilanteet, joissa ei olla avoimia suuntaan tai toiseen. Työntekijöiden mielestä hankalia olivat iltapäivien ruuhkatilanteet, jolloin useat huoltajat hakevat lapsiaan yhtä aikaa. Tällöin työntekijät eivät ehdi kommunikoida kaikkien huoltajien kanssa haluamallaan tavalla. Tuonti- ja hakutilanteissa kiire hankaloitti keskusteluja.

Huoltajien osallistuminen ja heidän toiveidensa kuuleminen

Huoltajien toiveiden kuuleminen nousi keskeiseksi teemaksi työntekijöiden kyselyistä. Työntekijät vastasivat kyselyyn haluavansa kuulla enemmän huoltajien toiveita kasvatusyhteistyötä koskien. Työntekijät halusivat, että huoltajat esittäisivät omia ideoitaan ja ajatuksiaan siitä, millaista toimintaa he toivovat. Tällöin huoltajia saadaan osallistettua enemmän päiväkodin arkeen.

Työntekijät toivoivat, että huoltajat osallistuisivat enemmän arkea helpottaviin asioihin, esimerkiksi tarkkailemalla tiedotuskanavia ja merkkäämällä hoitoajat Daisyyn. Arjessa huoltajien osallisuus näkyi työntekijöiden näkökulmasta siten, että huoltajat kutsutaan peremmälle tutustumaan lasten aikaansaannoksiin. Työntekijöiden mielestä huoltajien olisi hyvä osallistua nykyistä enemmän päiväkodin toimintaan, sen suunnitteluun ja kehittämiseen. He kaipasivatkin työkaluja huoltajien osallistamiseen.

Pyydän esim. vanhempia tulemaan peremmälle katsomaan tekemiämme askarteluja, meneillään olevaa jumppahetkeä, valokuvia seinällä...

Juhlat ja tapahtumat, kuten vanhempainillat, nostettiin esiin osana tämänhetkistä yhteistyötä. Juhlat ja tapahtumat olivat tärkeässä asemassa kasvatusyhteistyötä rakennettaessa. Osa työntekijöistä oli tyytyväisiä siihen, kuinka huoltajat osallistuvat erilaisiin päiväkodin tapahtumiin. Osa vastaajista sen sijaan toivoi vanhemmilta aktiivisempaa osallistumista. Työntekijät kaipasivat ideoita siihen, kuinka huoltajat saisi aktiivisemmin osallistumaan tapahtumiin.

7.2 Huoltajien kyselyjen vastaukset

Huoltajien kyselylomakkeissa oli sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä. Avointen kysymysten avulla haluttiin antaa tilaa huoltajilta nouseville ajatuksille ja ideoille. Suljetuilla kysymyksillä taas tavoiteltiin varmoja vastauksia ja annettiin huoltajille esimerkkejä kasvatusyhteistyön muodoista. Huoltajien kyselyistä nousseita teemoja olivat keskustelut ja luotettavuus, avoin tiedonkulkku, yhteinen linja, osallisuus sekä pedagogiikan näkyvyys arjessa.

Keskustelut ja luotettavuus

Huoltajat ajattelivat, että erilaiset keskustelut ovat kasvatusyhteistyön pohja. Näitä keskusteluja olivat tuonti- ja hakutilanteet, varhaiskasvatussuunnitelma-keskustelut, erilaiset palaverit kuten moniammatilliset yhteistyöpalaverit sekä kuulumisten vaihto päivittäisissä kohtaamisissa. Tämänhetkinen yhteistyö tuntui huoltajien mielestä toimivalta, sillä keskusteluyhteys oli sujuva ja avoin. Huoltajien mielestä työntekijät ovat helposti lähestyttäviä. Kaikki kyselyyn vastanneet olivat yhtä mieltä siitä, että keskusteluyhteys toimii hyvin, mutta pieni osa vastanneista halusi keskustella työntekijöiden kanssa enemmän lapsensa asioista.

Jokainen työntekijä tervehtii kohdatessa, keittäjä / siistijää myöten.

Huoltajat arvostivat sitä, että päivän kuulumisia kerrottiin tarkemmin kuin parilla sanalla, vaikka välillä kuulumistenvaihto jäi kiireessä pinnalliseksi. Huoltajat pitivät siitä, että työntekijät kuuntelivat heitä syyllistämättä ja antoivat heille tukea vanhemmuuteen. Huoltajat eivät pelänneet antaa suoraa palautetta päiväkodin työntekijöille tai johtajalle. Keskustelutilanteissa huoltajille tärkeitä asi-

oita olivat lapsen kuulumisista ja päivän asioista kuuleminen. Heidän mielestään oli tärkeää pystyä puhumaan vaikeista asioista rehellisesti. Huoltajat toivoivat, että keskustelut voidaan käydä ilman kiireen tuntua.

Arvostan sitä, kun kerrotaan lapsen päivästä muutakin kuin ”Ihan hyvin”

Luotettavuus oli teema, joka nousi esiin huoltajien vastauksista. Huoltajien on tärkeää voida luottaa siihen, että he saavat aina kysyä työntekijöiltä mieltään askarruttavista aiheista. Useammassa vastauksissa mainittiin molemminpuolisen luottamuksen merkitys osana yhteistyötä. Huoltajat luottivat siihen, että ammattitaitoinen henkilökunta osaa järjestää lapsen edun mukaista toimintaa. Muutoksena tämänhetkiseen yhteistyöhön verrattuna huoltajat toivoivat voidensa luottaa siihen, että työntekijät ottavat viime kädessä vastuun lapsen asioista päiväkotipäivän aikana. Esimerkiksi ulos lähtiessä huoltajien mielestä työntekijöiden vastuulla oli se, että lapsi pukee päälleen huoltajien tuomat säänmukaiset vaatteet.

Avoim tiedonkulku ja yhtenäinen linja

Huoltajat korostivat vastauksissaan sujuvan ja avoimen tiedonjakamisen merkitystä. Tällä hetkellä kasvatusyhteistyöhön liittyvä tiedonjakaminen on käytännössä viestimistä Daisyn kautta, hoitoajoista sopimista, poissaoloista ilmoittamista, lasta koskevista erityisistä asioista keskustelemista, toiveiden kertomista sekä huomioiden ja kehujen antamista. Tämänhetkistä aikuistenvälistä tiedonkulkua keuhuttiin paremmaksi kuin edellisellä kaudella. Sen sijaan huoltajat toivoivat näkevänsä lapsen omahoitajan tai opettajan edes kerran päivässä tai saavansa tarpeeksi tietoa lapsen päivästä joltain toiselta työntekijältä. Tällä hetkellä suurin osa huoltajista tunsu saavansa tarpeeksi tietoa. Tärkeistä aiheista, kuten lapsiin liittyvistä asioista ja sisäilmaongelmista huoltajat kaipaavat tiedon heti.

Eriyisen tärkeäksi tiedonvaihtamiseksi huoltajat nostivat sen, että saavat kuulla lapsen kuulumisista ja päivän tapahtumista sekä siitä, kuinka lapsi toimii omassa ryhmässään ja noudattaa sääntöjä. Muutoksena huoltajat toivoivat jatkossa tämänhetkistä parempaa ennakkotiedottamista päiväkodin tapahtumista ja poikkeuspäivistä kuten lelupäivästä tai hiihdosta, viimeistään kahta

päivää ennen, mutta mielellään jo edellisellä viikolla. Huoltajat toivoivat tiedottamiseen sähköisiä kanavia, kuten Daisya tai Pedanettiä. Osa huoltajista halusi tutustua paremmin toisten lasten huoltajiin. Vapaana ajatuksena tuli pohdintaa huoltajien välisestä viestintäkanavasta.

Toisella paikkakunnalla vanhemmat pitivät yhteyttä watsuppin ja Facebook-suljetuissa ryhmissä

Huoltajat olivat samaa mieltä siitä, että kasvattajien välinen yhteinen linja on oleellinen osa kasvatusyhteistyötä. Huoltajille oli tärkeää, että heidän ajatuksensa ovat samankaltaisia työntekijöiden ajatusten kanssa. Huoltajat mainitsivat kotikäynnin kasvatusyhteistyön muotona. Kotikäynti auttaa päiväkodin ja perheen välisen yhteisen linjan löytämisessä. Huoltajat pitivät tärkeänä sitä, että henkilökunnan kanssa luodaan yhteiset toimintatavat niin kotiin kuin päiväkotikiinkin.

Että yhdessä pystymme nostamaan lapsen itsetuntoa ja saamaan lapsen tuntemaan itsensä hyväksytyksi ja samanarvoiseksi kun muut lapset.

Huoltajien osallisuus

Huoltajien osallisuus ilmeni muun muassa toiveiden ja ajatusten kertomisena varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa. Huoltajille osallisuus merkitsi sitä, että heitä kuunnellaan vanhempina ja kunnioitetaan oman lapsensa asiantuntijana. Lähes kaikki huoltajat olivat sitä mieltä, että päiväkodissa järjestetään tarpeeksi huoltajia osallistavia tapahtumia.

Vanhemmat osallisiksi suunnitteluun!

Osallisuus päiväkodin arkeen ja sen suunnitteluun jakoi huoltajien mielipiteitä. Suurin osa tunsivat itsensä osalliseksi, mutta jotkut huoltajista eivät. Yksi huoltajista oli sitä mieltä, että tuntee olonsa muuten osalliseksi, mutta ei suunnittelun osalta. Osa huoltajista halusi osallistua päiväkodin toiminnan suunnitteluun nykyistä enemmän. Huoltajat olivat sitä mieltä, että heillä voisi olla hyviä ideoita, joita olisi mukavaa tuoda ilmi. Jotkut huoltajista sen sijaan olivat sitä

mieltä, että osallistuminen olisi mieluisaa, mutta siihen ei riitä aikaa ja voimavaroja. Joillekin riitti vanhempainiltaan osallistuminen, sillä siellä kuulee tulevan vuoden suunnitelmat.

Lapsen etu osana arjen pedagogiikkaa

Huoltajien vastauksissa erottui selkeästi lapsen edun huomioiminen, myös osana kasvatusyhteistyötä. Huoltajat totesivat, että yhteisten pelisääntöjen luominen on lapsen edun mukaista. Huoltajien mielestä kasvatusyhteistyö näkyi kaikissa lapsen asioissa. Huoltajille oli tärkeää se, että työntekijät ovat aidosti kiinnostuneita lapsen hyvinvoinnista ja asioista, sillä silloin yhteistyö on laadukasta.

Lapsen oleminen hoidossa edellyttää saumatonta yhteistyötä

Huoltajat olivat sitä mieltä, että päiväkodissa lapsia ymmärretään, heidät nähdään yksilöinä sekä huoltajia kuunnellaan syyllistämättä. Huoltajilla oli tunne siitä, että henkilökunta tuntee heidän lapsensa ja antaa heidän olla omia itsensä. Huoltajille oli tärkeää se, että lapselle on mieluisaa tulla päiväkotiin. Lapsen itsetunnon nostaminen ja valmistaminen kouluun siirtymistä varten olivat isossa osassa tärkeää yhteistyötä. Huoltajat tunsivat tärkeäksi myös sen, että lapsi tietää aikuisten olevan yhtä mieltä lasta koskevissa asioissa ja toimivat lapsen parhaaksi.

Aikuisille pieniä mutta lapselle suuria asioita

Huoltajille oli merkityksellistä se, että päiväkodin työntekijöiltä löytyy pedagoginen näkökulma lasta kasvattaessa. Huoltajat toivoivat pedagogiikan näkyvän päiväkodin arjessa ja toiminnassa. Huoltajat halusivat, että pedagogista toimintaa avattaisiin heille työntekijöiden toimesta. Huoltajien näkökulmasta olisi mukavaa, jos päiväkodissa tuettaisiin lapsia heille tärkeissä asioissa. Lapsia tulisi huoltajien mielestä kannustaa esimerkiksi vilkuttamaan huoltajille aamulla sen sijaan, että työntekijät patistavat heitä aamupalalle.

7.3 Teemahaastattelujen vastaukset

Kyselyjen jakamisen yhteydessä huoltajille tehtiin lyhyitä teemahaastatteluja. Suuri osa huoltajista oli kiireisiä, joten osallistujia ei ollut kovin monta. Niille huoltajille, jotka eivät ehtineet vastata haastatteluun, kerrottiin kuitenkin opin- näytetyöstä ja sen aiheesta. Teemahaastattelun runko oli yksinkertainen. Esiin nostettiin teemoja, joista haluttiin kuulla huoltajien vapaita ajatuksia. Näitä teemoja olivat kasvatusyhteistyö, osallisuus, vuorovaikutus sekä tiedonjakaminen ja saaminen.

Teemojen esiin nostamisen lisäksi haastatteluihin varauduttiin tarkentavilla kysymyksillä. Kysymyksiä esitettiin silloin, jos keskustelu ei meinannut olla sujuvaa, tai vastaajalla ei ollut käsitystä käytetyistä termeistä. Tarkentavia kysymyksiä olivat:

1. Millä tavoin teidän mielestänne kasvatusyhteistyötä toteutetaan?
2. Millaista on hyvä yhteistyö?
3. Millä tavoin osallistutte päiväkodin toimintaan?

Käsiteltäessä teemaa kasvatusyhteistyö huoltajat nostivat esiin kuulumisten vaihdon, tiedot lapsesta ja päivän kulusta, varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut ja yhteisistä käytännöistä sopimisen. Molemminpuolinen asiantuntijuuden ja tiedon jakaminen lapsen asioista mainittiin myös. Haastatteluista nousi ilmi myös se, että työntekijöiden ja huoltajien välinen vuorovaikutus toimii hyvin. Yhteistyötä keuhuttiin tärkeäksi ja toimivaksi. Huoltajilla ja työntekijöillä todettiin olevan tiivis suhde, jossa on helppo olla. Toimivan yhteistyön muotoina olivat esimerkiksi sujuva asioiden järjestäminen, moniammatillisuus sekä sähköinen viestintäkanava.

Haastattelussa osallisuuden teema oli huoltajille selvästi tuntemattomampi. Useampi huoltajista ei tuntenut termiä osallisuus. Osallisuuden muodoksi mainittiin viikko-ohjelman näkeminen sekä toiveiden esittämisen mahdollisuus. Huoltajat mainitsivat yrittävänsä osallistua arkeen silloin, kun se sopii aikatauluihin. Osallisuuden haasteeksi ilmeni kielimuuri huoltajan ja työntekijöiden välillä. Yksi haastateltavista oli sitä mieltä, että osallisuus ei toteudu.

Osallisuus on tuttu termi, mutta en tiitä mitä se meille vanhemmille päiväkodissa tarkoittaa

Viettäessämme aikaa päiväkodilla lomakkeiden jaon ja haastattelujen yhteydessä pääsimme havainnoimaan kasvatusyhteistyötä käytännössä. Huomasimme että työntekijät jakoivat huoltajille kattavasti tietoa lapsen päivästä. Jokaiselle huoltajalle kerrottiin yksilöllistä tietoa ainakin ruokailusta, päiväunista, päivän aikaan käsitellyistä tunteista sekä mahdollisista erityishuomioista. Työntekijät rauhoittuivat vuorovaikutustilanteeseen niin, että ainakin ulkopuolisen silmin tiedonvaihto vaikutti kiireettömältä.

8 OPINNÄYTETYÖN TUOTOS

Opinnäytetyön tuotoksena syntyi käsikirja. Se pohjautui teoretietoon sekä kyselyistä ja haastatteluista ilmi tulleisiin teemoihin. Materiaali muutti prosessin aikana muotoaan enemmän huoltajille tarkoitetuksi tietopaketti, jonka tarkoituksena oli informoimisen lisäksi motivoida kasvatusyhteistyöhön ja osallistumiseen. Sisältö suunniteltiin yhteistyöpäiväkodin varhaiskasvattajien toiveiden mukaisesti. Sisällöstä sovittiin yhteisissä tapaamisissa henkilökunnan kanssa. Tapaamisia pidettiin pitkin opinnäytetyöprosessia. Kirjallinen materiaali pitää sisällään yleistä tietoa varhaiskasvatuksesta, kasvatusyhteistyöstä ja osallisuudesta, muistilistan haastavista asioista keskusteluun, toimintaehdotuksia sekä linkkejä hyödyllisiin materiaaleihin.

Toimiva opasmateriaali kertoo asioista tärkeysjärjestyksessä. Siinä käytetään selkeää, jokaiselle ymmärrettävää kieltä (Hyvärinen 2005, 1770–1771.) Käsikirjan järjestys rakennettiin niin, että ensimmäisenä lukijalle annettiin yleistä tietoa varhaiskasvatuksesta ja kasvatusyhteistyöstä, minkä jälkeen syvennettiin tarkemmin toimintatapoihin sekä esimerkkeihin. Materiaalissa ei käytetty ammattisanastoa, vaan pyrittiin siihen, että teksti aukeaa jokaiselle lukijalle.

Hyvä opasmateriaali on kirjoitettu tiivistäen. Liian pitkä ja yksityiskohtainen teksti ei houkuttele lukijaa tutustumaan materiaaliin kokonaisuudessaan. Materiaalissa on hyvä mainita oheiskirjallisuutta, jonka kautta kiinnostuneet voivat perehtyä aiheeseen tarkemmin (Hyvärinen 2005, 1772.) Käsikirjassa käsiteltä-

vät teemat olivat todella laajoja, mutta tavoitteena oli tiivistää asiat mahdollisimman selkeiksi ja ytimekkäiksi kokonaisuuksiksi. Lisätietoa ja huoltajille hyödyllisiä materiaaleja koottiin käsikirjan loppuun *Linkkivinkit*-otsikon alle.

Kuvat ovat tärkeä osa kiinnostavaa ja houkuttelevaa opasmateriaalia. Kuvien tarkoituksena on herättää lukijan kiinnostusta ja keventää materiaalin sisältöä (Torkkola ym. 2000, 40.) Materiaalin tekstiä on hyvä jaksottaa ja pilkkoa lyhyillä luetteloilla, joiden avulla voi myös korostaa tärkeimpiä asioita (Hyvärinen 2005, 1770). Käsikirjaa laatiessa kiinnitettiin huomiota sen ulkoasuun ja selkeyteen. Tavoitteena oli tehdä materiaalista mielenkiintoinen ja helposti luettava, jolloin lukijoille välittyy tärkein asiasisältö.

9 LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

Tutkimuksellista työtä tehdessä tärkeitä asioita ovat salassapito, huolellisuus, luotettavuus, rehellisyys sekä eettisyys. Tutkimus voidaan ottaa vakavasti vain silloin, jos se on tehty eettisesti ja hyviä tieteellisiä käytäntöjä noudattaen.

Näitä ovat esimerkiksi tutkimusluvan hankkiminen, tulosten luottamuksellinen käsitteleminen sekä henkilötietojen salassapito. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.)

Opinnäytetyöprosessin alussa haettiin tutkimuslupa Mikkelin varhaiskasvatusjohtajalta. Tutkimusluvan saamisen jälkeen huoltajille jaettiin saatekirjeet. Kirjeistä ilmeni opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus. Siinä kerrottiin myös tulevasta aineistonkeruusta ja vastausten käyttötarkoituksesta. Aineistoa kerätessä painotettiin luotettavuutta ja salassapitoa.

Kyselylomakkeet jaettiin vastaajille henkilökohtaisesti. Jakotilanteessa vastaajilla oli mahdollisuus kysyä opinnäytetyöstä ja sen luotettavuudesta. Kyselylomakkeissa mainittiin, että kyselyyn vastaamalla antaa suostumuksen vastausten käyttöön opinnäytetyössä. Lomakkeisiin vastattiin anonyymisti. Kyselylomakkeiden palautusta varten päiväkotiin vietiin läpinäkymätön ja tiivis laatikko, johon huoltajat ja työntekijät saivat itse palauttaa lomakkeet ilman välikäsiä.

Näin varmistettiin vastausten luottamuksellisuus. Kerättyä aineistoa säilytettiin lukollisessa kaapissa niin, ettei ulkopuolisten ollut mahdollista päästä niihin käsiksi. Tulosten analysoimisen jälkeen kaikki saatu aineisto tuhottiin asianmukaisesti.

Opinnäytetyössä ei selviä vastaajien henkilöllisyyksiä. Siinä viitattiin oikeaoppisesti lähdemateriaaleihin ja teksti tuotettiin kirjoittamisen eettisiä ohjeita noudattaen. Huolellinen viittaaminen ja viitemerkinnät varmistavat hyvien tieteellisten käytäntöjen toteutumisen (Vilkkä 2005, 34). Opinnäytetyö on luotettava, sillä sen vaiheet käytiin läpi perustellen ja selkeästi. Eettisesti tehdyssä tutkimustyössä huolehditaan todenmukaisesta raportoinnista sekä rehellisyydestä jokaisessa toteutusvaiheessa (Hirsjärvi ym. 1997, 27).

10 POHDINTA

Opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää yhteistyöpäiväkodin huoltajien ja työntekijöiden välistä yhteistyötä. Tarkoituksena oli tuottaa kehittämistarpeisiin vastaava käsikirja antamaan molemmille osapuolille tietoa ja toimintaehdotuksia kasvatusyhteistyön tueksi. Keräsimme tietoa kyselylomakkeiden ja teema-haastattelujen avulla, minkä jälkeen kokosimme kasvatusyhteistyön käsikirjan.

Kyselylomakkeet antoivat meille melko kattavasti tietoa työntekijöiden ja huoltajien näkemyksistä kasvatusyhteistyöhön ja sen kehittämistarpeisiin liittyen. Kyselylomakkeet olivat sopivan pituisia ja kysymykset käsittelivät aihetta monipuolisesti. Määrällisesti saimme huoltajien lomakkeita takaisin enemmän kuin olimme odottaneet, mihin saattoi vaikuttaa se, että jaoimme lomakkeet henkilökohtaisesti.

Saimme huoltajien lomakkeista paljon hyviä vastauksia. Useista lomakkeista välittyi kuitenkin se, että huoltajat eivät olleet välttämättä halunneet tai uskaltaneet kertoa mielipiteitään täysin avoimesti. Panostimme kyselylomakkeiden palautuksen luottamuksellisuuteen, mutta huoltajilla saattoi silti olla pelko siitä, että työntekijät lukisivat heidän vastauksiaan. Pohdimme olisiko huoltajilta saanut rehellisempiä vastauksia esimerkiksi sähköisellä kyselyllä tai painottamalla vielä enemmän sitä, että vastaukset tulevat vain meidän käyttöömme. Ennen aineiston keruuta pohdimme kirjekuorten jakamista vastauslomakkeiden palautusta varten, mutta emme toteuttaneet ajatusta resurssien takia. Näin jälleenkäin ajateltuna kirjekuorten jakaminen olisi kuitenkin ollut toteuttamisen arvoinen ajatus.

Työntekijöiden lomakkeita palautui odotettua vähemmän, ainoastaan neljä kappaletta. Työntekijöiden vastausten määrään vaikutti luultavasti se, että emme tulostaneet lomakkeita jokaisen täytettäväksi itse, vaan työntekijät tulostivat lomakkeita itse sähköpostista. Olisimme voineet myös ohjeistaa työntekijöitä paremmin siitä, että jokainen työntekijä täyttää oman lomakkeen. Päätimme antaa lomakkeiden täyttämiseen reilusti aikaa, jotta kyselyyn vastaaminen ei jäisi ajasta kiinni. Pohdimme kuitenkin, olisiko lyhyempi palautusaika motivoinut täyttämään lomakkeen heti, niin ettei se jäisi täyttämättä. Työntekijöiden lomakkeista saimme odotetusti paljon tietoa, vaikka määrällisesti lomakkeita oli vähemmän.

Lomakkeiden jaon yhteydessä suorittamamme lyhyet teemahaastattelut eivät antaneet juurikaan tietoa, jota lomakkeista ei olisi selvinnyt. Emme osanneet olla tarpeeksi innostavia pyytäessämme huoltajia haastateltaviksi. Hakutilanteessa olevat huoltajat ovat myös kiireisiä, minkä takia osallistujilla ei ollut paljoa aikaa. Mielestämme haastattelut olivat kuitenkin hyvä asia sen takia, että niiden avulla pääsimme keskustelemaan huoltajien kanssa opinnäytetyön aiheesta eli kasvatusyhteistyöstä. Teemahaastattelun tulokset saattavatkin näkyä epäsuorasti kyselylomakkeiden kautta.

Lähestyimme keräämäämme aineistoa teemoittelun avulla. Teemoittelu oli sopeva menetelmä aineistomme analysointia varten, sillä aineistosta nousi selkeästi eri teemoja. Teemat vastasivat hyvin jo kirjoittamaamme teoreettista viitekehystä, mikä viittasi myös siihen, että lomakkeiden kysymykset oli muodostettu hyvin. Selkeät vastauksista nousseet teemat antoivat meille käsityksen siitä, mitä asioita eri osapuolet pitävät kasvatusyhteistyössä tärkeinä ja mihin asioihin he kaipaisivat muutosta. Vastausten avulla meidän oli helppoa lähteä työstämään opinnäytetyön toiminnallista osuutta, eli käsikirjaa.

Käsikirjan tarkoitus ja muoto muuttuivat prosessin aikana. Halusimme tuotoksen miellyttävän työelämäkumppaniamme, mutta sisällytimme siihen myös omia näkökulmiamme ja ajatuksiamme. Tarkastutimme käsikirjaa useampaan kertaan työelämäkumppanillamme. Loppuvaiheessa huomasimme, että materiaalista oli työelämäkumppanin palautteen pohjalta karsiutunut iso osa huoltajien suunnasta tulleista kehittämistoiveista. Näin ollen materiaalista tuli enem-

män huoltajille suunnattu käsikirja kuin molemmille osapuolille tarkoitettu kehittämisehdotus. Välitimme huoltajien toiveita ja ehdotuksia työntekijöille palaverissa, vaikka ne eivät päätyneet lopulliseen käsikirjaan. Toivottavasti kasvatusyhteistyötä kehitetään jatkossa myös huoltajien näkökulmasta. Opinnäytetyömme jättää tilaa jatkokehitysmahdollisuuksille. Tulevaisuudessa voisi olla hyvä tutkia esimerkiksi sitä, onko kasvatusyhteistyö muuttunut opinnäytetyömme jälkeen. Tutkimuksessa voisi hyödyntää lasten näkökulmaa siitä, miten heidän huoltajansa ja päiväkodin työntekijät toimivat yhdessä. Tietoa voisi hankkia esimerkiksi haastattelututkimuksen avulla. Muita jatkokehitysideoita ovat myös huoltajien ja työntekijöiden yhteiset kehittämispäivät, jotka samalla tukisivat perheiden osallisuutta.

Opinnäytetyöprosessi sujui luontevasti ja aikataulun mukaisesti. Työskentelymme opinnäytetyön parissa on edennyt ongelmitta ja motivoituneesti. Meillä on ollut projektista samanlaiset näkemykset ja aihe on molempien mielestä kiinnostava. Opinnäytetyön aloittaminen oli helppoa, koska toiveemme aikataulun ja valmistumisen suhteen kohtasivat. Etenimme ideapaperista suunnitelmavaiheeseen, jonka jälkeen aloimme työstää opinnäytetyön teoreettista viitekehystä. Lupien saamisen ja työelämäkumppanin kanssa keskustelemisen jälkeen aloitimme aineiston keruun ja sen analysoinnin. Seuraavaksi kokosimme työelämäkumppanin käyttöön tarkoitetun käsikirjan. Materiaalin valmistumisen jälkeen viimeistelimme itse raportin tavoitteen mukaisesti syyskuussa 2019.

Opinnäytetyön tekeminen oli antoisaa. Opinnäytetyöprosessi opetti meille paljon uutta, niin äidinkielestä, omasta alastamme kuin kehittämistyöstäkin. Opinnäytetyön innostamana tulemme kumpikin toteuttamaan työelämässä kehittävää työtettä. Luulemme, että kehittämistyö juurtuu toimintatapoihimme. Saimme hyvät eväät kasvatusyhteistyöhön ja voimme kutsua itseämme kasvatusyhteistyön ammattilaisiksi.

Arviointi

Saimme yhteistyöpäiväkodin henkilökunnalta palautetta opinnäytetyöprosessista ja sen tuotoksesta suullisesti sekä kirjallisesti. Palautteen mukaan aineiston kerääminen sujui hienosti ja aineistonkeruussa käytetyt kysymykset sekä

haastattelut olivat suunniteltu ja toteutettu hyvin. Myös opinnäytetyön suunnittelu, kokoaminen ja käsikirjan toteutus sujuivat hyvässä yhteistyössä päiväkodin työntekijöiden kanssa. Päiväkodin henkilökunta oli tyytyväinen siihen, että opinnäytetyöprosessi pysyi sovitussa aikataulussa ja aiheessa. Päiväkodin työntekijöille jäi opinnäytetyöprosessista positiivinen kuva.

Yhteistyöpäiväkodin henkilökunnan mielestä opinnäytetyöprosessin hyötyjä organisaatiolle olivat opiskelijoihin ja nykykoulutukseen tutustuminen, hyvien opiskelijoiden työllistyminen, ajankohtainen ja inspiroiva aihe sekä päiväkodin käyttöön jäävä kirjallinen materiaali. Henkilökunta ajatteli tuotoksen palvelevan vanhempien motivoimista osallisuuteen ja osallisuuden ymmärtämiseen. Palautteen mukaan käsikirja on toimiva, sillä siinä on korostettu molempien osapuolten roolia osallisuuden luomisessa sekä jokapäiväisen vuorovaikutuksen ja avoimen kohtaamisen merkitystä.

LÄHTEET

Alasuutari, M. 2010. Keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa. Tampere: Vastapaino.

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.

Aronson, J. 1995. A pragmatic view of thematic analysis. The Qualitative Report. Vsk. 2(1), 1–3. Verkkolehti. Saatavissa: <https://nsu-works.nova.edu/tqr/vol2/iss1/3> [viitattu 29.5.2019].

Artola, J. Vanhempainyhdistystoiminta –aikuisten yhteistyötä lapsen hyväksi. Teoksessa Salminen, P. (toim.) Yhdessä kasvattamaan. Jyväskylä: PS-Kustannus, 155–160.

Daisyvarhaiskasvatus.fi. s.a. Varhaiskasvatuksen kokonaisvaltainen tietopalvelu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.daisyvarhaiskasvatus.fi/> [viitattu 9.4.2019].

Eerola-Pennanen, P., Vuorisalo, M. & Raittila, R. 2017. Johdatus varhaiskasvatukseen. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino Oy, luku 1.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. E-kirja. Tampere: Vastapaino. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 29.5.2019].

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2007. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus, 24–42.

Guo, K. & Kilderry, A. 2018. Teacher accounts of parent involvement in children's education in China. Teaching and Teacher Education. Vsk. 69, 95e–103. Verkkolehti. Saatavissa: <https://daneshyari.com/article/pre-view/4941487.pdf> [viitattu 19.12.2018].

Heikka, J., Hujala, E., Turja, L. & Fonsen, E. 2017. Havainnointi ja arviointi varhaispedagogiikassa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 56–68.

Hujala, E. & Parrila-Haapakoski, S. 1998. Laadun arvioinnin lähtökohtia varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Parrila-Haapakoski, S. (toim.) Näkökulmia laadun arviointiin varhaiskasvatuksessa. Oulu: Oulun yliopisto, Varhaiskasvatuskeskus, 47–57.

Hujala, E., Puroila, A.-M., Parrila-Haapakoski, S. & Nivala, V. 1998. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Tampere: Varhaiskasvatus 90 Oy.

Hyvärinen, R. 2005. Millainen on toimiva potilasohje? Hyvä kieliasu varmistaa sanoman perillemenon. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. Vsk. 121 (16), 1769–1773. Verkkolehti. Saatavissa: <https://www.ebm-guidelines.com/xmedia/duo/duo95167.pdf> [viitattu 26.8.2019]

Ijäs, H. 2000. Iloa ja eloa kodin ja koulun yhteistyöhön. Teoksessa Lämsä, A-L. (toim.) Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus, 211–222

Jämsén, A. & Pyykkönen, A. 2014. Osallisuuden jäljillä. Joensuu: Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.pksotu.fi/pksotu/wp-content/uploads/2018/02/oSallisuuden-j%C3%A4ljiill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf> [viitattu 26.2.2019].

Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.

Karhuniemi, T. 2000. Kodin ja koulun välinen viestintä. Teoksessa Lämsä, A-L. Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus, 71–94

Karhuniemi, T. 2000. Yhteistyön muodot ja viestinnän välineet. Teoksessa Lämsä, A-L (toim.) Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus. 105–134.

Karila, K. 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 91–108.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2007. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen.

Kauppila, R. 2000. Vuorovaikutus- ja sosiaaliset taidot. Vuorovaikutusopas opettajille ja opiskelijoille. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoiton diskursiivisilla näyttämöillä. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Väitöskirja. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80013/7ca705d5-e5be-415f-b70b-4b862c8e707f.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [viitattu 6.3.2019].

Kettunen, P. 2002. Miksi osallistumisesta puhutaan? Osallistumisen kehittäminen suomalaisissa kunnissa. Teoksessa Bäcklund, P., Häkli, J. & Schulman, H. (toim.) Osalliset ja osaajat. Kansalaiset kaupungin suunnittelussa. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 27.2.2019], 18–35.

Kiesiläinen, L. 1998. Vuorovaikutusvastuu. Ammatilliset vuorovaikutustaidot kasvatusyhteisössä. Helsinki: Arator.

Koivula, M. 2004. Vanhempien kokemuksia perhetyöstä päiväkodissa. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 73–104.

Koivunen, P-L. & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa. Havainnoinnin kirja varhaiskasvattajille. Jyväskylä: PS-kustannus.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kronqvist, E-L. 2017. Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 10–28.

Kuokkanen, H. 2018. Kasvatus ja varhaiskasvatus. Teoksessa Häkkä, A., Kuokkanen, H. & Virolainen, A. (toim.) Lapsen parhaaksi. Lähihoitaja varhaiskasvattajana. 4. painos. Helsinki: Edita, 9–88.

Lammi-Taskula, J. & Varsa, H. 2001. Vanhemmuuden aika. Vanhemmuuden tukemisen käytännöt ja haasteet osana neuvoloiden ja päiväkotien työtä. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus julkaisuja 2001:7. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus.

Laukkanen, O., Lühr, S. & Salpakivi, P. 1981. Perhe varhaiskasvatus ja päivähoito. 2. painos. Helsinki: Otava.

Lämsä, A-L., & Karhuniemi, T. 2000. Eriyisen tuen järjestäminen. Teoksessa Lämsä, A-L. (toim.) Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus, 135–144.

Mikkelin kaupunki. 2017. Mikkelin varhaiskasvatussuunnitelma. Kasvatus- ja opetuslautakunta 30.5.2017 Liite 1 § 44. Mikkelin: Varhaiskasvatustalutus. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://mikkeli.cloudnc.fi/download/name/%7B1787f574-f2dc-4f97-b2c9-7b9e235fdd9a%7D/57563> [viitattu 17.1.2019].

Meriluoto, T. & Marila-Penttinen, L. 2015. Osallisuus. Teoksessa Meriluoto, T., Marila-Penttinen, L. & Lehtinen, E. (toim.) Osallisuus. Osallisuuden ja kokemusasiatuntijuuden käsikirja. Ensi- ja turvakotien liiton käsikirja 2. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.e-julkaisu.fi/ensi_ ja_turvakotien_liitto/osallisuus_kasikirja/#pid=4 [viitattu 19.12.2018]. 7–18.

Mönkkönen, K. 2018. Vuorovaikutus asiakastyössä. Asiakkaan kohtaaminen sosiaali- ja terveystieteillä. Helsinki: Gaudeamus. E-kirja. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 19.12.2018].

Naughton, G. & Hughes, P. 2011. Parents and Professionals in Early Childhood Settings. Berkshire: Open University Press. E-kirja. Saatavissa: <https://www.proquest.com/> [viitattu 19.12.2018].

Nummenmaa, R. & Karila, K. 2011. Ammatilliset keskustelut varhaiskasvatuksessa. Helsinki: WSOYpro Oy.

Ojala, T. & Uutela, A. 1992. Rakentava vuorovaikutus. Porvoo: WSOY.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. s.a. Varhaiskasvatuslain koskeva lainsäädäntö. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://minedu.fi/varhaiskasvatustalutus> [viitattu 25.2.2019].

Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Opetushallituksen Määräykset ja ohjeet 2016:17. Helsinki: Opetushallitus. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf [viitattu 10.12.2018].

Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Opetushallituksen Määräykset ja ohjeet 2018:3a. Helsinki: Opetushallitus. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf [viitattu 25.2.2019].

Ovaska, M. 2004. Päiväkotihenkilökunnan näkemyksiä perhetyöstä ja Kasvuturve-projektista. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 59–72.

Pitkäranta, A. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Työkirja ammattikorkeakouluun. E-kirja. Jokioinen: e-Oppi Oy. Saatavissa: <https://kaakuri.finna.fi/> [viitattu 24.5.2019].

Puroila, A-M. 2004. Vanhemmat ja ammattilaiset kohtaavat - syntykö yhteistyötä? Teoksessa Puroila, A-M. (toim.) Kehittyvä perhetyö. Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen julkaisusarja 12. Oulun kaupunki: Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. PDF-Dokumentti. Saatavissa: http://www.sosiaalikallega.fi/poske/julkaisut/julkaisusarja/Julkaisu_12.pdf [viitattu 9.4.2019], 4–21.

Rahikka-Räsänen, N. & Ryyänen, S. 2014. Osallistuminen ja osallisuus lähi-demokratiassa. Suomen Setlementtiliitto ry:n Uusi paikallisuus-hankkeen kehitysprojekti osallistumisen ja osallisuuden mahdollisuuksien lisäämiseksi lähi-demokratiassa. Suomen Setlementtiliitto ry 2014:5. Helsinki: Suomen Setlementtiliitto ry. PDF-dokumentti Saatavissa: https://setlementti-fi-bin.directo.fi/@Bin/2a93df9646edc24508035e2da6d908c4/1551265777/application/pdf/516745/Rahikka_Ryyanen2014.%20Osallistuminen%20ja%20osallisuus%20I%C3%A4hidemokratiassa%20-tutkimusraportti.pdf [viitattu 27.2.2019].

Rimpelä, M. 2000. Kasvatuskaaksesta yhteiseen ymmärrykseen. Teoksessa Lämsä, A-L. (toim.) Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus, 17–48.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. Teemoittelu. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaristo. WWW-sivu. Saatavissa: https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html [viitattu 29.5.2019].

Särkelä-Kukko, M. 2014. Osallisuuden eriarvoisuus ja eriarvoistuminen. Mistä puhumme, kun puhumme osallisuudesta? Teoksessa Jämsén, A. & Pyykkönen, A. (toim.) Osallisuuden jäljillä. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.pksotu.fi/pksotu/wp-content/uploads/2018/02/oSallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf> [viitattu 27.2.2019], 34–50.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2018. Osallisuuden kokemuksen mittaaminen. WWW-dokumentti. Päivitetty 16.5.2019. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/osallisuuden-seuranta/osallisuuden-kokemuksen-mittaaminen> [viitattu 20.9.2019].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2019. Varhaiskasvatus. WWW-dokumentti. Päivitetty 26.8.2019. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut> [viitattu 20.9.2019].

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. s.a. Vanhemmuuden roolikartta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyomenetelmat-ja-valineet/tyovalineet/vanhemmuuden-roolikartta> [viitattu 28.2.2019].

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. 2. painos. Tampere: Tampere University Press.

Torkkola, S., Heikkinen, H. & Tiainen, S. 2002. Potilasohjeet ymmärrettäviksi. Opas potilasohjeiden tekijöille. E-kirja. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 26.8.2019].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Turja, L. & Vuorisalo, M. 2017. Lasten oikeudet, toimijuus ja osallisuus oppimisessa. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. E-kirja. Tampere: Vastapaino. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/> [viitattu 19.12.2018].

Turja, L. 2017. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 38–55.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelukunta. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf [viitattu 26.8.2019].

Valli, R. 2007. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola J. & Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-Kustannus. 100–112.

Varhaiskasvatuslaki. 13.7.2018/540. Varsinais-Suomen Lastensuojelukuntayhtymä. 2013. Vanhemmuuden roolikartta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.vslk.fi/index.php?id=19> [viitattu 28.2.2019].

Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Finn Lectura Ab.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilkkä, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Mikkeli	Ote viranhaltijapäätöksestä	1 (4)
Varhaiskasvatusjohtaja	16.01.2019	§ 1
Muut päätökset		

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty Mikkelin asianhallintajärjestelmässä

MliDno-2019-154

Tutkimuslupa/Tuulia Penttinen ja Elina Voutilainen

Kaakkois- Suomen ammattikorkeakoulussa sosionomi (AMK)-tutkintoon johtavassa koulutuksessa opiskelevat Tuulia Penttinen ja Elina Voutilainen anovat tutkimuslupaa opinnäytetyötä varten.

Opinnäytetyön aiheena on Vanhempien ja työntekijöiden välinen yhteistyö päiväkodin arjessa. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää päiväkodin työntekijöiden sekä vanhempien välisen yhteistyön toimivuutta ja kehittämistarpeita. Tarkoituksena on luoda toimintamalleja yhteistyöhön vanhempien ja työntekijöiden välille. Työelämäkumppanina toimii [REDACTED]

Tiedonkeruumenetelmänä käytetään kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Tutkimusaineisto kerätään päiväkodin työntekijöiltä sekä lasten vanhemmilta kyselylomakkeella ja haastatteluilla. Kerättävä aineisto on luottamuksellista sekä anonymia. Tiedonkeruu tapahtuu helmikuussa 2019. Henkilöitä tai varhaiskasvatusyksikköä ei mainita loppuraportissa.

Päätöksen peruste

Mikkelin kaupungin sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualueen toimintasääntö 4.2.1.2.

Päätös

Myönnän Tuulia Penttiselle ja Elina Voutilaiselle tutkimusluvan suorittaa sosionomi (AMK) - tutkintoon liittyvän opinnäytetyön, edellyttäen, että he noudattavat ehdotonta salassapitovelvollisuutta kerättävässä aineistossa mahdollisesti esiin tulevien yksilöä tai perhettä koskevien seikkojen suhteen. Henkilöitä tai varhaiskasvatusyksikköä ei mainita loppuraportissa. Lisäksi edellytetään, että yksi kappale tutkielmasta luovutetaan varhaiskasvatusjohtajan käyttöön.

Tiedoksi

Tuulia Penttinen, Elina Voutilainen, [REDACTED] päiväkodinjohtaja, kasvatus- ja opetusjohtaja, kirjaamo

Allekirjoitus

Pirjo Vartiainen, varhaiskasvatusjohtaja

Viranhaltijapäätöksen nähtävänäolo

Päätös pidetään nähtävillä yleisessä tietoverkossa (www.mikkeli.fi) tai kaupungin virastotalon kirjaamossa (Maaherrankatu 9-11) 17.1.2019 alkaen.

Sähköisesti hyväksytyn otteen oikeaksi todistaa:

Mikkelissä
16.01.2019

Tervehdys koteihin!

Olemme kaksi pian valmistuvaa sosionomia ja lastentarhanopettajaa. Opiskelemme Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulussa Mikkelin kampuksella. Olemme tekemässä opinnäytetyötä lastenne päiväkodissa. Opinnäytetyömme tarkoituksena on kehittää uusia ideoita ja toimintamalleja teidän huoltajien, sekä päiväkodin työntekijöiden väliseen yhteistyöhön. Mahdollisimman toimiva yhteistyö turvaa lapsen kasvun ja kehityksen kokonaisvaltaisen tukemisen, sekä teidän osallisuutenne lapsenne arkeen.

Saadaksemme tietoa tämänhetkisestä yhteistyöstä, järjestämme lasten haun yhteyteen pieniä juttutuokioita, joihin voitte halutessanne osallistua. Toivomme, että mahdollisimman moni teistä pystyy osallistumaan tähän vapaamuotoiseen keskusteluun. Keskustelutuokio vie vain sen verran aikaa, kun teillä on käytettävissänne. Tuokion tarkoituksena on kuulla teidän mielipiteitänne ja ajatuksianne aiheeseen liittyen. Olemme paikalla maanantaina 28.1. kello 12 alkaen sekä torstaina 31.1. kello 14 alkaen. Näinä päivinä jaamme myös kyselylomakkeita, jotka voitte täyttää kotona teille sopivaan aikaan. Pyydämme teitä palauttamaan lomakkeet päiväkodille viimeistään perjantaina 15.2.2019.

Sekä keskusteluun, että kyselyyn vastaaminen on täysin vapaaehtoista. Vastaamalla annatte meille luvan käyttää vastauksianne opinnäytetyössämme. Opinnäytetyötämme varten kerätyt vastaukset käsitellään anonyymisti ja tuhotaan opinnäytetyöprojektin jälkeen. Kerätty aineisto on luottamuksellista vain omaa käyttöämme varten.

Jos jokin asia askarruttaa mieltänne tai haluatte saada lisätietoa, keskustelemme mielellämme kanssanne.

Ystävällisin terveisin,

Tuulia Penttinen

puhelinnumero

sähköpostiosoite

Elina Voutilainen

puhelinnumero

sähköpostiosoite

Teemahaastattelun runko

- kasvatusyhteistyö / kumppanuus
- osallisuus
- tiedonsaanti / tietoisuus
- vuorovaikutus

TARKENTAVAT KYSYMYKSET

- Millä tavoin teidän mielestänne kasvatusyhteistyötä toteutetaan?
- Millaista on hyvä yhteistyö?
- Millä tavoin osallistutte päiväkodin toimintaan?

Hei!

Vastaamalla seuraaviin kysymyksiin ja palauttamalla lomakkeen, annat meille luvan vastaustesi anonyymiin käyttöön opinnäytetyösämme. Vastausten pohjalta osaamme kehittää yhteistyötä päiväkodin ja kotien välillä toiveittenne ja tarpeittenne mukaisiksi.

Kiitos vastauksistasi ja hyvää kevättä! ☺

Terveisin,

Tuulia Penttinen

Elina Voutilainen

KYSELYLOMAKE

Missä tilanteissa ja miten toteutat yhteistyötä huoltajien kanssa?

Miten toimivaksi koet tämän hetkisen yhteistyön huoltajien kanssa?

Mitkä asiat koet tärkeäksi yhteistyössä?

Millaisia muutoksia toivoisit yhteistyöhön?

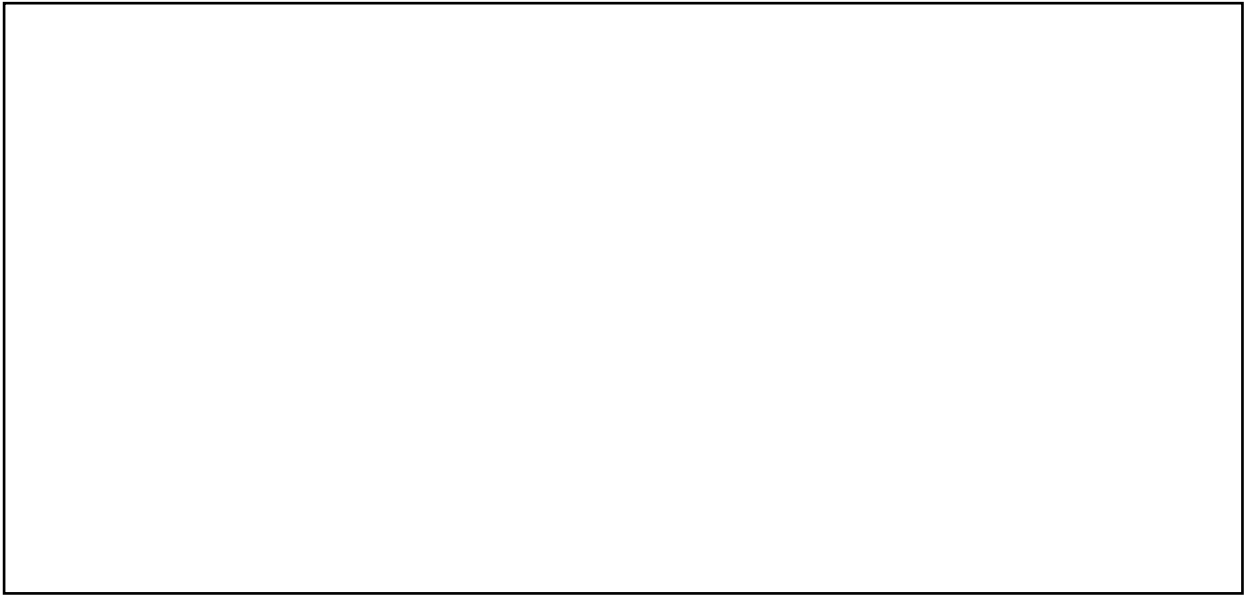
Millaiset yhteistyötilanteet koet haastaviksi?

Mihin asioihin yhteistyön osalta kaipaat uusia työkaluja?

Miten työntekijänä osallistat perheitä päiväkodin arjessa?

Koetko, että tiedonkulku on sujuvaa kodin ja päiväkodin välillä?

Muita ajatuksia aiheeseen liittyen:

Hei!

Vastaamalla seuraaviin kysymyksiin ja palauttamalla lomakkeen päiväkodille, annat meille luvan vastaustesi anonyymiin käyttöön opinnäytetyössämme. Vastausten pohjalta osaamme kehittää yhteistyötä päiväkodin ja kotien välillä toiveittenne ja tarpeittenne mukaisiksi.

Pyydämme palauttamaan lomakkeen 15.2.2019 mennessä.

Kiitos vastauksistasi ja hyvää kevättä! ☺

Terveisin,

Tuulia Penttinen

Elina Voutilainen

KYSELYLOMAKE

Missä tilanteissa ja miten toteutat yhteistyötä henkilökunnan kanssa?

Miten toimivaksi koet tämänhetkisen yhteistyön henkilökunnan kanssa?

Mitkä asiat koet tärkeäksi yhteistyössä?

Järjestetäänkö päiväkodissa tarpeeksi vanhempia osallistavia tapahtumia?

kyllä ei

Koetko keskusteluyhteyden henkilökunnan kanssa sujuvaksi:

kyllä ei

Haluaisitko keskustella henkilökunnan kanssa enemmän lapsesi asioista?

kyllä ei

Haluaisitko tutustua paremmin toisten lasten huoltajiin?

kyllä ei

Koetko saavasi tarpeeksi tietoa lapsesi arjesta varhaiskasvatuksessa?

kyllä ei

Koetko saavasi henkilökunnalta tarpeeksi tukea vanhemmuuteen?

kyllä ei

Tunnetko itsesi osalliseksi päiväkodin arjessa sekä suunnittelussa?

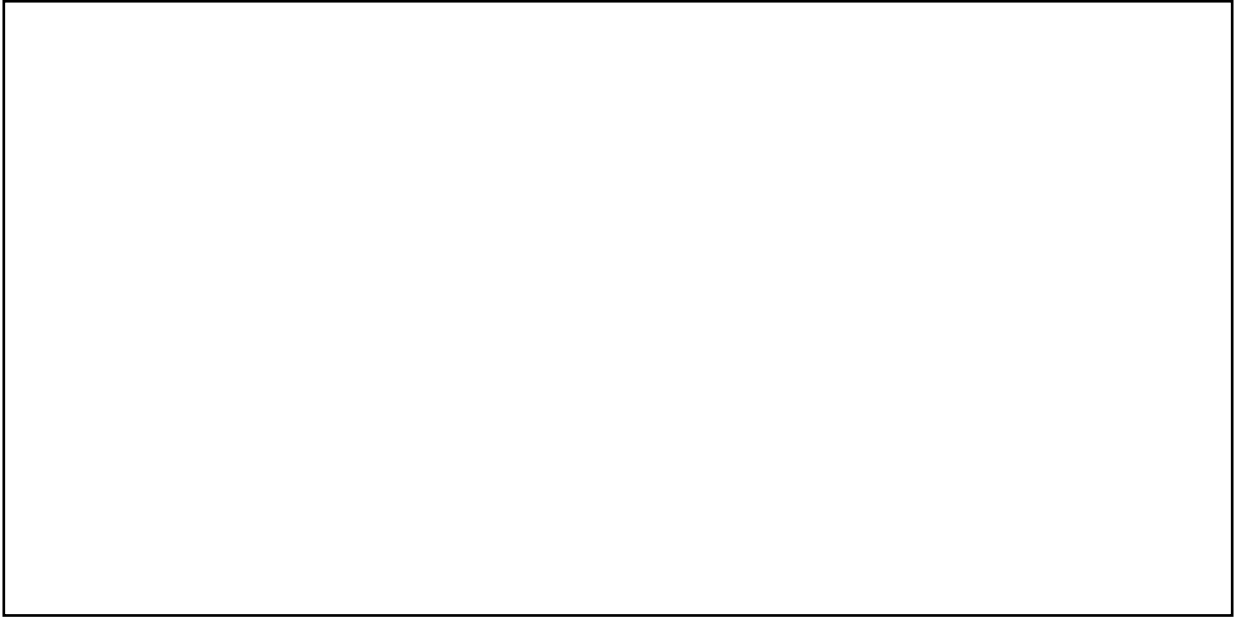
kyllä ei

Haluaisitko osallistua päiväkodin toiminnan suunnitteluun?

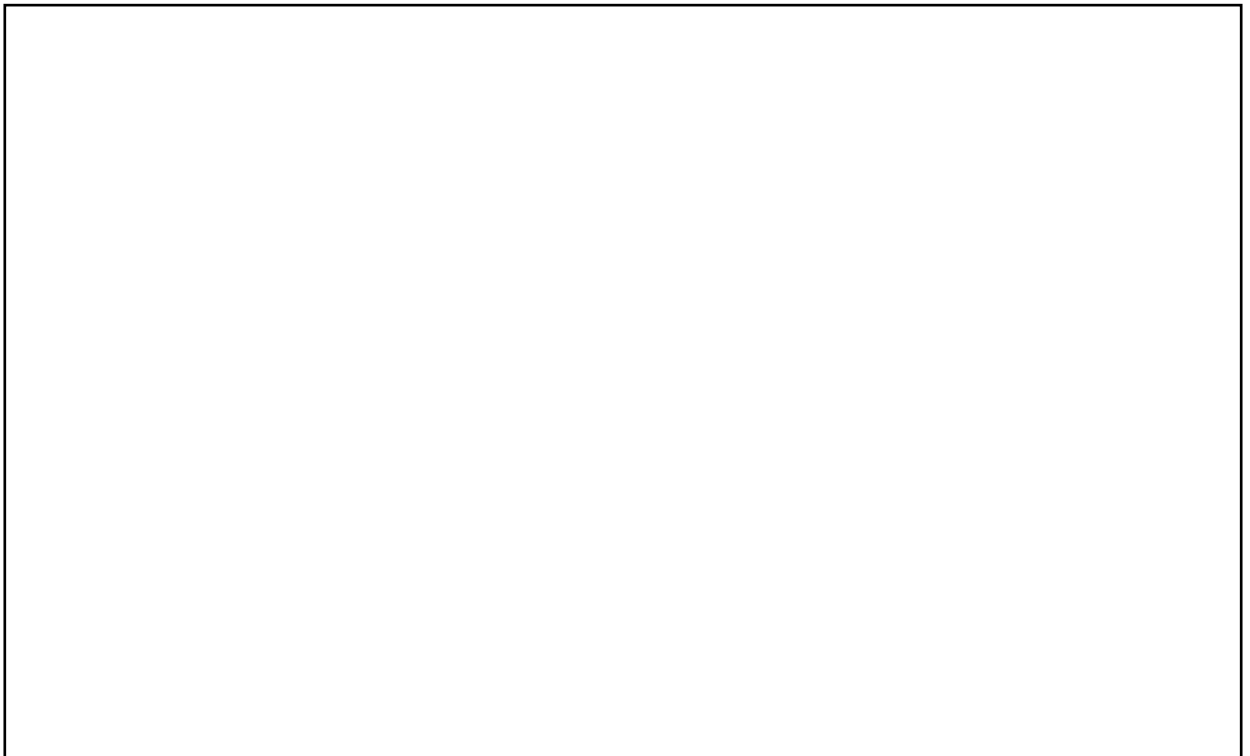
kyllä ei

Millä tavoin haluaisit osallistua päiväkodin arkeen ja sen suunnitteluun?

Millaisia muutoksia haluaisit yhteistyöhön?

Vapaita ajatuksia aiheeseen liittyen:

KASVATUSYHTEISTYÖ

SISÄLLYS

ESIPUHE.....	2
YLEISTÄ VARHAISKASVATUKSESTA	3
MITÄ ON KASVATUSYHTEISTYÖ?	4
Mitä kasvatusyhteistyö vaatii onnistuakseen?	5
Kasvatusyhteistyön peruspilareita	5
MITÄ ON OSALLISUUS?	6
Miten huoltajana osallistun päiväkodin arkeen?	7
Miten työntekijänä tuen huoltajia osallistumaan	7
päiväkodin arkeen?	7
KUINKA KESKUSTELLA HAASTAVISTA ASIOISTA?	8
Muistilista haastavista asioista keskusteluun	8
TOIMINTAEHDOTUKSIA KASVATUSYHTEISTYÖHÖN.....	9
LINKKIVINKIT	11
LÄHTEET	12

ESIPUHE

Tämä materiaali pitää sisällään tietoa perheiden osallisuudesta varhaiskasvatuksessa. Lisäksi materiaali sisältää toimintaehdotuksia kasvatusyhteistyöhön. Materiaali on tarkoitettu päiväkodin henkilökunnan sekä lasten huoltajien yhteiseen käyttöön. Tarkoituksena on antaa molemmille osapuolille tietoa aiheesta ja luoda pohjaa toimivalle kasvatusyhteistyölle. Toimiva kasvatusyhteistyö on laadukkaan varhaiskasvatuksen peruspilari.

Tämä materiaali on syntynyt keväällä 2019 huoltajille ja varhaiskasvattajille tehtyjen kyselyiden sekä haastatteluiden pohjalta. Materiaali on osa sosionomiopiskelijoiden opinnäytetyötä.

Antoisia lukuhetkiä materiaalin parissa! 😊

YLEISTÄ VARHAISKASVATUKSESTA

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen kasvatuksen, hoidon ja opetuksen isoa kokonaisuutta. Varhaiskasvatus voidaan nähdä vuorovaikutusprosessina. Siinä lapsi kehittyy osallistuvana toimijana, kokemuksia ja elämyksiä tuovan toiminnan kautta. Päiväkodin toiminnassa yhdistyvät vertaistuki, pedagogiikka, leikki sekä lapsen omaehtoiset kokemukset. Varhaiskasvatusta ohjaa valtakunnallinen määräys varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.

Varhaiskasvatuksen pedagogisia oppimisen alueita ovat:

- Kielten rikas maailma
- Ilmaisun monet muodot
- Minä ja meidän yhteisömme
- Tutkin ja toimin ympäristössäni
- Kasvan, liikun ja kehityn

”Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Huoltajilla on ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta. Varhaiskasvatus tukee ja täydentää kotien kasvatustehtävää ja vastaa omalta osaltaan lasten hyvinvoinnista.”

-Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018

MITÄ ON KASVATUSYHTEISTYÖ?

Lapsen huoltajilla on päävastuu hänen kasvattamisestaan.

Varhaiskasvattajat ja lapsen huoltajat tekevät yhteistyötä sekä tukevat toisiaan lapsen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen liittyvissä asioissa, aina lapsen parasta etsien.

Kaikki elämäni aikuiset ovat minulle tärkeitä, joten on kivaa ja turvallisen tuntuista, jos he kaikki tulevat hyvin toimeen keskenään!

Yhteistyö on paitsi päivittäisten asioiden jakamista, myös huoltajien osallistumista päiväkodin toiminnan ja tavoitteiden kehittämiseen sekä suunnitteluun. Kasvatusyhteistyössä hyödynnetään sekä huoltajien että työntekijöiden erilaista asiantuntijuutta ja osaamista.

Mitkä ovat kasvatusyhteistyön muodot?

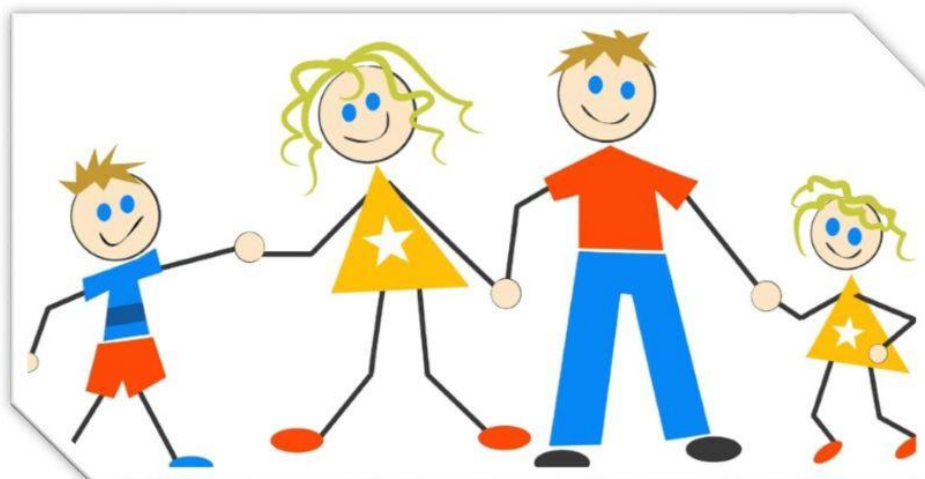
- Huoltajien ja työntekijöiden väliset keskustelut
- Vuorovaikutus
- Luottamuksen rakentaminen
- Perheiden osallistuminen varhaiskasvatuksessa ja sen suunnittelussa
- Vanhempainillat ja muut tapahtumat
- Tiedottaminen
- Vanhemmuuden tukeminen
- Huoltajien välinen yhteistyö

Mitä kasvatusyhteistyö vaatii onnistuakseen?

Kasvatusyhteistyö vaatii toimiakseen molemminpuolista luottamusta ja toimivaa vuorovaikutusta. Toimivassa kasvatusyhteistyössä lapsen asioista keskustellaan yhdessä päivittäin. Asioiden jakaminen ja tiedottaminen avoimesti kuuluu sekä perheille että varhaiskasvattajille. Näin ollen vastuu kasvatusyhteistyöstä on molemmilla osapuolilla.

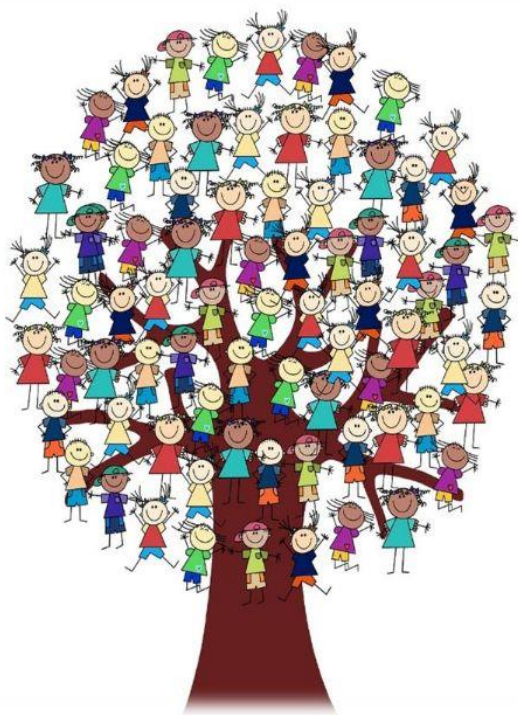
Kasvatusyhteistyön peruspilareita

- Avoimuus
- Kunnioitus
- Sitoutuneisuus
- Kuuleminen
- Dialogisuus
- Kiireetön kohtaaminen
- Toiveiden kertominen
- Vaikeista asioista puhuminen
- Lapsen etu
- Yhteinen linja
- Hyvä tiedottaminen

MITÄ ON OSALLISUUS?

Osallisuus koostuu tuntemisesta, tekemisestä ja johonkin kuulumisesta. Se on onnistunut silloin, kun henkilöllä on tunne siitä, että hän kuuluu yhteisöön, hänen tekonsa ja ajatuksensa ovat merkityksellisiä sekä hänellä on mahdollisuus vaikuttaa asioihin ja tehdä itseään kiinnostavia asioita. Osallisuudella tarkoitetaan vaikuttamisen mahdollisuutta. Osallisuus on toimijuutta, joka tarvitsee toteutuakseen kuulluksi tulemistä ja hyvää molemminpuolista vuorovaikutusta. Osallisuuden avulla tuodaan esiin jokaisen osapuolen näkökulmat ja annetaan heille päättämistä.

Miten huoltajana osallistun päiväkodin arkeen?

- Kerron työntekijöille mielipiteitäni ja näkemyksiäni
- Osallistun päiväkodin toiminnan suunnitteluun ja arviointiin
- Keskustelen varhaiskasvatuksesta työntekijöiden ja muiden lasten huoltajien kanssa
- Osallistun päiväkodissa järjestettäviin tapahtumiin, kuten vanhempainiltoihin, suunnittelutilaisuuksiin ja juhliin
- Tutustun varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin

Miten työntekijänä tuen huoltajia osallistumaan päiväkodin arkeen?

- Annan huoltajille tarpeeksi tietoa heidän lapsiaan sekä päiväkodin arkea ja pedagogiikkaa koskevista asioista
- Otan huomioon huoltajien näkemykset ja toiveet
- Tiedotan ajoissa erityispäivistä, jotka vaativat huoltajilta toimenpiteitä

KUINKA KESKUSTELLA HAASTAVISTA ASIOISTA?

Kasvatusyhteistyön onnistuminen voi olla välillä haastavaa. Osapuolilla voi olla erilaiset näkemykset ja mielipiteet esimerkiksi kasvatukseen liittyvissä asioissa, tai avoin keskustelu vaikeista asioista voi tuntua hankalalta esimerkiksi vastareaktion pelon takia. On tärkeää luoda ilmapiiri, jossa kaikista asioista puhuminen on luontevaa.

Muistilista haastavista asioista keskusteluun

Valmistaudu keskusteluun miettimällä, mitä haluat sanoa ja minkälaista tukea tarjoat / kaipaat.

Luo aktiivisesti keskustelutilanteita.

Ota asia puheeksi jo varhaisessa vaiheessa.

Älä esitä asiaa ongelmana, vaan heränneenä huolena.

Esitä asiasi syylistämättä ja ratkaisukeskeisesti.

Kuuntele toisen osapuolen näkemyksiä ja arvosta niitä.

Puhu asioista avoimesti ja rehellisesti.

Etsi ratkaisuja yhteistyössä vastuuta jakaen.

TOIMINTAEHDOTUKSIA KASVATUSYHTEISTYÖHÖN

- Ajan järjestäminen kiireetöntä kuulumistenvaihtoa varten joko aamulla tai iltapäivällä. Tarkemmin asioista kannattaa keskustella varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelussa, jossa aika on varattu vain huoltajien ja työntekijän väliselle keskustelulle. Ajan ajatusten vaihtoon voi sopia tarpeen vaatiessa myös varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelujen ulkopuolella.
- Molemminpuolinen tiedottaminen hyvissä ajoin. Esimerkiksi päiväkodissa tapahtuvat erikoispäivät tai tapahtumat sekä hoitoaikamuutokset tai muut lasta koskevat asiat on hyvä ilmoittaa ajoissa.
- Tiedotuskanavien aktiivinen käyttö ja seuraaminen helpottavat arkea. Käytössä oleva Daisy on hyvä kanava, minkä lisäksi voi harkita muiden viestintäkanavien, kuten WhatsAppin käyttöönottoa päivittäisten asioiden jakamista varten.
- Päiväkodin työntekijöillä tulisi olla tietoa jokaisen ryhmänsä lapsen päivästä, jotta tieto kulkeutuu varmasti lapsen huoltajille asti. Toimiva väline on lappu, johon kirjoitetaan lasten nimien kohdalle tietoa heidän päivästänsä. Näin ollen huoltajat voivat tiedustella lapsensa päivästä jokaiselta ryhmän työntekijältä.

- Vuosikello on hyvä työkalu myös kasvatusyhteistyön suunnitteluun. Yhteiset tapahtumat voidaan suunnitella lukukauden alkaessa eri kuukausille ja juhlapyhien mukaisesti. Huoltajia helpottaa tieto siitä, milloin mitään tapahtumia on tiedossa. Vuosikelloa voidaan suunnitella yhdessä huoltajien kanssa esimerkiksi syksyn vanhempainillassa.
- Vanhempainilta voi olla houkuttelevampi, jos se ei ole ainoastaan informatiivinen tilaisuus. Rennompi ympäristö ja ilmapiiri antavat mahdollisuuden tasavertaiselle keskustelulle ja huoltajien keskinäiselle tutustumiselle.
- Muita mukavia tapahtumia ovat esimerkiksi isovanhempien päivät, avoimien ovien päivät, perheen yhteiset liikuntahetket sekä askarteluaamu- tai iltapäivät, joihin perheet voivat osallistua.

LINKKIVINKIT

Alla olevien linkkien kautta voit tutustua lisää tässä viikosessa käsiteltyihin teemoihin 😊

- Valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet:
https://www.oph.fi/download/I95244_Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteetI9.I2.20I8.pdf
- Mikkelin varhaiskasvatussuunnitelman perusteet:
<https://peda.net/mikkeli/varhaiskasvatus/vasuty%C3%B6/v2/lmpv2:file/download/b7fbef37c86349d820fI8d6cId5876d7058I97e5/Liite%20Mikkelin%20paikallinen%20varhaiskasvatussuunnitelma%2020I7.pdf>
- Tietoa varhaiskasvatuksesta Opetushallituksen sivuilta:
https://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/varhaiskasvatus
- Tietoa kasvatusyhteistyöstä:
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/I0024/800I3/7ca705d5-e5be-4I5f-b70b-4b862c8e707f.pdf?sequence=I&isAllowed=y>

LÄHTEET

Kronqvist, E-L. 2017. Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 10.

Hujala, E., Puroila, A-M., Parrila-Haapakoski, S. & Nivala, V. 1998. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatus 90 Oy.

Kuokkanen, H. 2018. Kasvatus ja varhaiskasvatus. Teoksessa Häkkä, A., Kuokkanen, H. & Virolainen, A. (toim.) Lapsen parhaaksi. Lähihoitaja varhaiskasvattajana. 4. painos. Helsinki: Edita, 25.

Koivula, M. 2004. Vanhempien kokemuksia perhetyöstä päiväkodissa. Teoksessa Keskinen, S. & Virjonen, H (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 81.

Ijäs, H. 2000. Kasvatuskumppanuus voimavarana. Teoksessa Lämsä, A-L. (toim.) Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus, 213.

Opetushallitus, 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Verkkojulkaisu. Saatavissa: https://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

Turja, L. & Vuorisalo, M. 2017. Lasten oikeudet, toimijuus ja osallisuus oppimisessa. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. E-kirja. Tampere: Vastapaino. Saatavissa: <https://kaakkuri.finna.fi/>

Jämsén, A. & Pyykkönen, A. 2014. Osallisuuden jäljillä. Verkkojulkaisu. Saatavissa: <https://www.pksotu.fi/pksotu/wp-content/uploads/2018/02/oSallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>

Meriluoto, T. & Marila-Penttinen, L. 2015. Osallisuus. Teoksessa Meriluoto, T., Marila-Penttinen, L. & Lehtinen, E. (toim.) Osallisuus. Osallisuuden ja kokemusasiantuntijuuden käsikirja, 7 & 10. Verkkojulkaisu. Saatavissa: http://www.ejulkaisu.fi/ensi_ja_turvakotien_liitto/osallisuus_kasikirja/#pid=1